

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Andra Kammaren. N:o 42.

Måndagen den 19 April.

Kl. 11 f. m.

Under dagens sammanträde leddes Kammarens förhandlingar af Herr vice Talmanen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 innevarande April.

§ 2.

Föredrogos men blefvo ånyo bordlagda:
Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:is 7 och 8;
Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 7 a, 8 a, 50 och 51; samt
Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 7 (i
samlingen N:o 26).

§ 3.

Till afgörande förelåg Lag-Utskottets Utlåtande N:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

Beträffande sättet för detta ärendes föredragning yttrade:

Herr Thomasson: Jag tillåter mig att i afseende på föredragningssättet vördsamt hemställa, att, i händelse en eller flera af den nu föredragna lagens paragrafer varda återremitterade till Lag-Utskottet, Utskottet måtte lemnas öppet att vidtaga de jemkningar äfven i redan godkända delar af lagen, hvartill Utskottets förslag i de återremitterade paragraferna kunna föranleda.

Kammaren biföll hvad Herr Thomasson sålunda föreslagit; och skedde alltså, i enlighet dermed, först uppläsning af § 1 af Första

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

kapitlet i det af Utskottet under *punkten 1* framlagda förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål; lydande samma paragraf sålunda: "Under allmänt åtal höra alla brott, som ej finnas i lag uttryckligen undantagna. Innefattar en handling flera brott, och hör någotdera under allmänt åtal, ege ock för de öfriga allmänt åtal rum, äfven om de eljest äro derifrån undantagna."

Ordet begärdes af

Herr Waldenström som yttrade: Jag skall icke tillåta mig att ingå i någon granskning af innehållet af nu föreliggande lagförslag, ty dertill anser jag mig icke vara kompetent. Men den föreslagna lagen har, liksom våra lagar i allmänhet, äfven en annan sida, som jag tror mig kunna förstå. Det är nemligen icke någon sällspord, utan tvärtom en ganska vanlig klagan, att lagar skrivas på ett sätt, som är egnadt att göra deras mening otydlig, samt på ett språk som, hvad förtjenster det för öfrigt kan hafva, likväl icke har den förtjensten att vara svenskt.

Hvad nu otydligheten beträffar, så är det någonting ganska vanligt, att icke allenast gemene man, som läser lagen, är ur stånd att förstå, hvad dess mening är, utan äfven ofta jurister äro ganska illa deran, när det gäller att tolka densamma. När man frågar den ene derom, erhåller man en upplysning, medan man af den andre får en helt annan. Vid olika domstolar fällas ofta helt olika domar i liknande mål, och i *samma* mål fällas olika domar vid under- och öfverrätter. Och orsaken är mången gång ingenting annat än otydligheten af den lag, som skall tillämpas. Då emellertid lagen skall vara ett rättesnöre icke allenast för domaren utan äfven för gemene man, så synes det mig, att den bör vara skriven på ett sådant sätt, att hvarje svensk man med bildning må kunna förstå dess innehåll utan att behöfva vända sig till en jurist för att få densamma öfversatt på begriplig svenska, i fall annars den jurist, man vänder sig till, är mäktigt att öfversätta den, hvilket visst icke alltid är fallet.

Hvad vidare språket i våra lagar beträffar, har man för detsamma uppfunnit en egen benämning; man kallar det nemligen det *juridiska språket* eller *lagspråket*, aldeles såsom man inom teologien hittat på benämningen *kyrkospråket*. Mig synes, att såväl kyrko- som lagspråket i Sverige icke bör vara något annat än det *svenska* språket, så rent, så korrekt, så ädelt och så mönstergildt, som det kan skrivas. Erfarenheten har emellertid visat, att lagspråket gemenligen icke är det rena svenska språket, och därför har jag ansett det vara icke utan skäl att fästa uppmärksamheten på denna sak vid detta tillfälle, då en så viktig del af ett så viktigt lagstiftningsarbete förelägges Riksdagen. Kongl. Maj:t låter de lagförslag, som skola läggas fram för Riksdagen, först undergå granskning i Högsta Domstolen, som har att afgifva sitt utlåtande öfver deras *innehåll*. Detta är godt. Men den erfarenhet i afseende på formen, som jag nu uttalat, skulle göra det önskvärdt, att samma lagförslag äfven förelades en myndighet, som vore kompetent att bedöma *språket* i dem.

Till närmare belysning af, hvad jag nu sagt, skall jag ur föreliggande förslag anföra och påpeka några enskilda exempel. I kap. 1 § 5 heter det: "Målsegande ege tala å brott, utan att anlita allmän åklagare. Hör brottet under allmänt åtal, skall dock åklagaren om sådan talans anställande underrättas så tidigt, att han kan i målet föra talan". Här uppstår helt naturligt den frågan: *Hvem* är det, som skall underrätta allmänna åklagaren? Är det målseganden? Eller är det domstolen, såsom man vore färdig att sluta af 2:dra kap. § 4? Der står man alltså oviss. Och dock tycker jag, att det hade varit mycket lätt att skrifva: "Hör brottet under allmänt åtal, skall *målseganden* underrätta åklagaren om sådan talans anställande", — om *detta* är meningen; eller "skall *domstolen*, sedan åtalet är väckt derom underrätta åklagaren" — i fall *detta* är meningen. Då hade man uttryckt hvad man velat hafva sagt och då vore all otydlighet försvunnen. Sammalunda heter det i § 6: "och skall förty underrättelse om åtalet målseganden meddelas". Af hvem? Af allmänna åklagaren eller af domstolen? Der står man i samma ovisshet. 8:de § lyder: "I fråga om brott, som enligt lag ej må åtalas af annan än målsegande, har han rätt att, när helst han vill, nedlägga sin talan eller ingå förlikning". När man sammanställer denna paragraf med den näst föregående, så kan ordet *han*, enligt allmänt svenskt språkbruk, icke få någon annan betydelse än *allmän åklagare*. Detta är dock icke meningen, utan der menas naturligtvis *målseganden*. På ren svenska skulle denna paragraf därför lyda: "I fråga om brott, som enligt lag ej må åtalas af annan än målseganden, har *denne* rätt att, när helst han vill, nedlägga sin talan eller ingå förlikning".

Jag går paragraf för paragraf, ehuru jag väl borde till sist, såsom mest effektfullt, spara det grofva språkfel, som förekommer i 9 §. I denna paragrafs 2 punkt står: "Åtal, hvilket sålunda afskrifvits, utgör ej hinder för nytt åtal." Meningen är naturligtvis, att sådan *afskrifning af åtal* icke utgör hinder för *nytt åtals anställande*. Men i stället för att skrifva: *sådan afskrifning af åtal utgör icke hinder* etc., har man skrifvit: *åtal, hvilket sålunda afskrifvits, utgör icke hinder* etc.

Jag vill taga ett annat exempel för att närmare belysa detta. Antag, att man ville i lag stadga, att olofligt fångande af fisk i annans fiskevatten skulle straffas med böter af 20 kronor, och man skrefve denna paragraf så här: *Fisk, som blifvit olofligt fångad i annans fiskevatten, straffes med böter af 20 kronor*. Detta blefve precis samma svenska, som nu står i 9 §.

Det är verkligen beklagligt, att sådana språkfel skola förekomma. Och de förekomma icke blott i detta lagförslag, utan de äro ganska vanliga.

Ett exempel af otydlighet, sådant att man väl icke kan åstadkomma ett svårare finner man i förhållandet mellan 10 och 13 §§. Der står i § 10: "Är åtalet afdömdt genom laga kraft egande beslut, utan att målseganden varit i målet hörd, stånde det honom fritt att föra särskild talan om skadestånd." Och i § 13: "Är åtal å brott genom laga kraft egande beslut afdömdt, skall, äfven om målseganden

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

ej varit i målet hörd, beslutet, i hvad det innefattar pröfning af brottets verklighet och den tilltalades skuld, ega bindande verkan i fråga om målsegandens rätt till skadestånd.“ Enligt § 10 tillåtes målseganden att föra särskild talan om skadestånd, äfven om han ej varit i målet hörd, men enligt § 13 skall laga kraftvunnet beslut ega bindande verkan i fråga om målsegandens rätt till skadestånd. Det måste ligga någon hemlighet häri, och jag har grubblat deröfver, så att jag fått ondt i hufvudet, men jag är likväl ännu i denna stund fullkomligt ur stånd att begripa, hvad lagskrifvaren menat.

Går jag vidare till kap. 2, så står der i § 1: “Konungens Befallningshafvande och andra dem underlydande polismyndigheter.“ Om man i stället för *polismyndigheter* sätter namnet på de tjänstemän som der afses — kronofogdar och länsmän — och säger *Konungens Befallningshafvande och andra dem underlydande kronofogdar och länsmän*, så hör man bättre hvad det är för en svenska som står i denna paragraf. Det låter som om Konungens Befallningshafvande också vore länsman.

I § 4 står: “Yppas hos domstol eller annan offentlig myndighet anledning, att brott, som hör under allmänt åtal, blifvit begånget“ etc.

Detta är alls icke svenska, fast det förekommer på ofantligt många ställen i detta lagförslag. Man säger nemligen icke på svenska: *anledning att brott blifvit begånget*, utan man säger: *anledning att antaga att brott blifvit begånget*. Det svenska ordet *anledning* uttrycker en sak, som förorsakar att man gör någonting. Men här, likasom på många andra ställen, begagnas det i en fullkomligt osvensk betydelse. På samma sätt heter det i § 8. “Inträffar dödsfall under omständigheter, hvilka gifva anledning dertill, att döden kan vara vållad af straffbart förhållande“ etc. Detta är ju något alldeles orimligt. Meningen är naturligtvis: inträffar dödsfall under omständigheter, hvilka gifva anledning till *den förmodan* att döden kan vara vållad af straffbart förhållande.

Slutet af § 8 lyder så: “yppas anledning att i afbidan på vidare undersökning bör anstå med den dödes begrafning“ etc. Jag har måst läsa igenom detta stadgande flere gånger, innan jag kommit underfund med meningen deri. Att uttrycket icke var svenska, såg jag genast. I 15 § 1 mom. heter det: “vid förhör skall anteckning göras om hvad dervid blifvit upplyst och erkänt.“ Meningen är naturligtvis: upplyst *eller* erkänt; såsom paragrafen nu lyder skulle hvad som blifvit upplyst ej blifva antecknad, derest det ej tillika vore erkänt.

I 30 § sista mom. heter det: “lag samma vare, der bref, postförsändelse eller telegram inlemnats af den för brottet misstänkte sjelf eller genom biträde.“ En lärjunge vid ett allmänt läroverk, som skrefve så, skulle icke kunna undgå att få en stor bock i marginalen af sin bok. Ordet *sjelf* står här först såsom motsats till den främmande person, som omtalas näst förut. I början af 30 § heter det nemligen: “finnes hos post- eller telegrafanstalt bref eller annan postförsändelse eller utskrifvet telegram till någon, som på sannolika skäl misstänkes för brott“, etc. och i motsats mot den der afsedde afsända-

ren framställes nu den misstänkte sjelf såsom afsändare. Men sedan tillägges orden: *eller genom biträde*, hvarigenom ordet *sjelf* får en alldeles ny relation såsom betecknande en motsats mot *biträdet*. Detta blir hvarken svenska eller något annat språk. På svenska skulle meningen lyda så här: "lag samma vare, der bref eller telegram inlemnats af den för brottet misstänkte sjelf, *vare sig personligen eller genom biträde*."

I 34 § heter det: "hvad i detta kapitel sägs om polismästare, gälle ock om annan med honom likställd myndighet", och samma uttryck förekommer på flera ställen i förslaget. Men polismästaren är ingen myndighet, utan en myndighetsperson och därför borde det här heta: annan med honom i myndighet likställd tjänsteman, etc.

I 3 kap. 5 § förekommer ett uttryck, som vid första läsningen och innan man kommit under fund med meningen, ovilkorligen måste väcka löje. Der står: "Okänd person, som undandrager sig att uppgifva sitt namn eller sin hemort, eller mot hvilken skäligen anledning förekommer att hans uppgift derom är osann, må, till dess tillförlitlig upplysning i sagda hänseende vinnes, tagas i häkte, ändå att brott, hvarför han misstänkes, i lag är belagdt endast med fängelse eller böter."

Det låter af dessa ord som om fängelsestraffet vore en småsak, eftersom det säges att brottet är belagdt *endast med fängelse* eller böter? Hvad skulle då vara mer än fängelsestraffet? Så vidt jag vet, endast dödsstraffet. Efter mycket funderande kan jag icke förstå annat än att här måste afses, att det brott, för hvilket personen misstänkes, icke ovilkorligen är belagdt med fängelsestraff, utan äfven kan straffas med böter. Men detta uttryckes icke genom stadgandet, sådant det nu lyder.

I 12 § heter det: "den, som blifvit häktad, skall, derest ej ranskning vid Rätten genast anställas, så snart ske kan, föras till allmänt ransakningshäkte för den ort, der ransakningen bör förrättas." Om jag nu tager ordet *genast* i egentlig bemärkelse, kommer jag till ett egendomligt resultat. Antag att en person på landsbygden blir häktad för ett brott 5 eller 6 ja endast tre dagar före tingets början. Då kan Rätten icke *genast* särskildt sammanträda för att ransaka om detta brott. Alltså måste den häktade forslas till ransakningshäktet, kanske 10 à 20 mil långt för att, genast efter det han hunnit dit, fraktas tillbaka och ransakas vid det då sammanträdande tinget. För att undvika sådant borde ordet *genast* utbytas mot något annat.

I 20 § och på åtskilliga andra ställen förekommer ett uttryck, som i lagen är lika vanligt som det är osvenskt. Der står: "och åligge Rätten vid hvarje rättegångstillfälle att i sådan pröfning ingå, *ändå att yrkande derom ej framställes*." Det borde på vanlig svenska heta: *ehuru yrkande derom ej framställes*.

I 34 § 2 mom. heter det: "för skadestånd på grund af gerning, som i lag är belagd med straff, ege ock Rätten förordna om kvarstad å den tilltalades egendom till belopp, Rätten finner skäligt. I vanligt svenskt språk säger man: till *det* belopp, som Rätten finner skäligt

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

eller blott: till belopp, som Rätten finner skäligt. Men att utelemna både determinativet och relativet, går ej an.

Jag har, som sagdt, velat fästa uppmärksamheten på dessa omständigheter. Men då det icke kan falla mig in att tro, det mina anmärkningar skulle föranleda någon åtgärd, skall jag icke på grund af dem framställa något yrkande.

Vidare anförde

Herr Lilienberg: Det föreliggande lagförslaget är utan tvifvel mycket viktigt och kräfver den noggrannaste granskning af representationen. Med den rätt, som må anses gifven att vid föredragning af 1 § yttra sig äfven om förslagets öfriga delar, så ber jag att få till granskning upptaga 9 § i 1 kap. Så vidt jag vet är det en praxis, som hos domstolarne allmänt gjort sig gällande, att om en person instämt en annan i vare sig civil- eller brottmålsväg, men käranden uteblir eller eljest afstår från sakens fullföljd, svaranden är berättigad att påyrka dom i saken. Enligt det föreliggande lagförslaget skulle en sådan rätt vara svaranden betagen. Målet skall enligt detta förslag ovilkorligen förfalla då käranden nedlägger talan, och skall käranden sedermera vara berättigad att när som helst åter anhängiggöra saken ända till dess preskription åkommer, utan annan rätt för svaranden, än den som ligger i rättigheten att bekomma ersättning för rättegångskostnaden, en rättighet som icke har mycket att betyda, då, såsom fallet vanligen är, motparten är fattig. Ett dylikt förslag vill jag för min del icke biträda. Det var föreslaget i den äldre lagberedningens förslag att viss tid skulle bestämmas, inom hvilken talan finge åter anhängiggöras samt att om denna tid försattes svaranden skulle vara fri. Men så är icke förhållandet enligt detta förslag, utan käranden kan åter väcka talan gång efter annan. Om man nu icke vill ändra den föreslagna bestämmelsen derhän, att käranden icke skulle få åter väcka talan efter viss tids förlopp, anser jag att hela paragrafen kunde utgå, i hvilket fall praxis komme att fortfara likasom hittills.

En annan fråga, på hvilken jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet, är den föreslagna rätten för polismyndighet att öppna bref och andra enskilda handlingar för att vinna upplysningar om brott, som må vara begångna. Jag tror att förslaget härutinnan går längre än nödigt är och det går *vida* längre än den äldre lagberedningens förslag i samma ämne. Enligt nämnda förslag skulle endast sådana handlingar, som anträffades vid husransakan få öppnas inför Rätten, och detta blott i det fall att den tilltalade vore häktad eller efterlyst samt anledning funnes till antagande att öppnandet skulle gifva upplysning om det brott, hvarför häktningen eller efterlysningen egt rum.

Enligt den föreslagna lagen kan förseglingen brytas jemväl af åklagaremakten och det äfven när fråga är om ganska obetydliga brottmål, såsom ringare bedrägerier och misshandel. I likhet med den näst föregående talaren tror jag äfven att emot lagförslagets redaktion anmärkningar med skäl kunna framställas och då föga ut-

sigt förefinnes att de anmärkta bristerna kunna nu afhjelpas, i synnerhet då Första Kammaren redan antagit lagen, samt då jag ej kan finna att någon fara är för handen om med förslagets upphöjande till lag anstår ett eller annat år, så får jag för min del yrka afslag på såväl Utskottets förslag som Kongl. Maj:ts proposition.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Herr Gustafsson: Den förste talaren i dag förklarade att han icke vore kompetent att yttra sig öfver lagförslaget andå utan endast vile uttala sig om dess form, men jag anser, att äfven, om man icke är jurist, bör man ändock kunna uttala sitt omdöme om ett lagförslag af ifrågavarande beskaffenhet, ty ett sådant förslag kan ses både från juridisk och folklig synpunkt, och det är från denna senare synpunkt jag ber att få framställa några anmärkningar. Jag tveflar icke på, att både lagberedningen och Kongl. Maj:t haft god vilja att åstadkomma reformer i vår lagstiftning, men det oaktadt vågar jag säga, att denna lag, om den antages, skulle kunna leda icke blott till allvarsamma förvecklingar, utan äfven till fara för den medborgerliga friheten. Mot förslaget första kapitel har jag icke någon egentlig anmärkning att göra, men så många flere emot andra kapitlet. Detta andra kapitel har tillkommit för att gifva myndigheterna vapen i händer för brottslingars upptäckande och lagförande. Dessa stadganden äro icke nya, säger Lag-Utskottet. Men jag tror dock att deri finnes tillräckligt mycket skadligt nytt, som kan blifva farligt för den medborgerliga friheten. Bland dessa nya vapen förekomma tvångsförhör, en långt utsträckt rätt till husransakan och kroppsransakan, qvarstad å bevisföremål, etc., hvilket allt skulle kunna tillämpas i vida större omfattning än hittills varit fallet. Hvad tvångsförhör beträffar handlas derom, i andra kapitlet 10 §, der det heter: "Finner Konungens Befallningshafvande, kronofogde eller polismästare nödigt anställa förhör för vinnande af upplysning angående brott, som hör under allmänt åtal, vare en hvar, som kallas till förhöret och ej är hindrad af laga förfall, pligtig att komma tillstädes, så vida han, då kallelsen honom delgifves, uppehåller sig i stad, der förhöret eger rum, eller eljest inom fem kilometers afstånd från förhørsstället." Sålunda, om någon kallas till förhör utan att sjelf vara misstänkt för brott eller för delaktighet deri, men anses veta någonting derom, kan han, om han icke inställer sig, blifva hemtad. Detta förhör blir vidare icke offentligt. Det står visserligen här att två vittnen skola vara närvarande, men någon säkerhet för att dessa blifva ojäfviga, det har man ej. Jag har i mitt minne, att det funnits s. k. polisvittnen, mot hvilka man kunnat göra berättigade anmärkningar derom att de icke varit ojäfvige. Jag anser således, att genom detta tvångsförhör den medborgerliga friheten ställes på en alltför svag grund, hvarföre jag icke med min röst kan bidra till dessa paragrafers antagande.

Sedan komma paragraferna om husransakan. För närvarande får husransakan icke ega rum annat än för efterspanande af tjuvar och tjufgods. Endast detta är nu legaliserad husransakan. Men hvad är det, som enligt nu föreliggande förslag skulle utgöra sådan legaliserad husransakan? Här står i lagförslaget att hos hvar och en, som är

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

misstänkt eller som tros vara delaktig i brott, hvarå straffarbete kan följa, polismakten må ega intränga för att anställa husransakan. Jag vill då påpeka för herrarne, att det finnes andra brott, än tjufnad, mord och dylika svårare förbrytelser, hvilka äro belagda med straffarbete. Vi hafva s. k. religionsbrott och s. k. majestätsbrott. Om åtal begäres mot en person, som vore misstänkt för ett sådant brott, skulle följden blifva att polismakten kunde intränga hos honom och anställa husransakan likasom hos dem som anses vara delaktiga i detta brott. Ja, det skulle kunna gå så långt, att om en person, som blifvit åtalad för religions- eller majestätsbrott, bott hos en annan person, kan polisen intränga hos denne senare för att hos honom anställa husransakan. Jag tror sådant vara farligt; visserligen icke i den lugna tid, som nu är, men det kan komma andra tider. Styrelserna vexla och systemen med dem. Men slår man fast en lag, så får man icke så lätt bort den igen. Må derföre hvar och en, som har månhet om folkets frihet, akta sig för att antaga en lag, som skulle kunna blifva ett vapen i en reaktionär styrelses hand. Hvad jag sagt om husransakan gäller också kroppsransakan.

I 30:de § förekommer en sak, som är ytterst betänklig, nemligen tillåtelsen för polismyndighet att kränka brefhemligheten. Jag tror dock att aktningen för brefhemligheten har så fast grund hos vårt folk, att denna Kammare icke skall kunna vika från denna grundsats och släppa brefvets helgd vind för våg, så att hvilken polismyndighet som helst skulle på lösa grunder kunna uthemta och ransaka bref, äfven från sådana personer, som icke äro brottsliga. Jag kan icke vara med om detta.

I 3:dje kapitlet om häktning förekommer ingen mildring i hittills gällande lag, snarare äro de nyare bestämmelserna strängare, och anser jag detta vara mera ett fel än en förtjenst. Man har begärt återremiss, men jag kan för min del icke se, hvartill en återremiss skulle tjena. Jag skulle förena mig derom, om jag hade någon förhoppning att få de paragrafer, mot hvilka jag rigtat anmärkningar, ändrade, men då jag tror att icke derom finnes förhoppning, sedan Första Kammaren antagit lagen sådan den blifvit föreslagen; vill jag yrka rent afslag å hela lagen.

Herr *Pehrsson* i Norrsund instämde med Herr *Gustafsson*.

Herr *Rydin*: Då detta lagförslag blifvit af lagberedningen framtaldt för regeringen, vidare blifvit föremål för en Kongl. proposition samt sedermera godkändt af Lag-Utskottet och antaget af Första Kammaren, så har man väl icke något skäl att förmoda annat än att det samma skall blifva lag. Men jag anser mig detta oaktadt böra göra några anmärkningar mot berörda förslag.

Förslaget afser en lag angående vissa delar af rättegången i brottmål. Det är således en del af en stor fråga, nemligen den, huruledes straffprocessen skall kunna ordnas efter bättre grunder än de som finnas i 1734 års lag; ty ingen lärer väl vilja bestrida att det behöves förändringar i denna lag och särskildt i de bestående förhållan-

dena hörande till rättegångsordningen i brottmål. Men frågan är, huruvida det är skäl i att nu antaga vissa delar af en sådan lag, hvilka delar ovilkorligen måste utgöra början, de första kapitlen, i den nya rättegångsordningen, innan man vet huru beskaffad denna lag angående rättegång i brottmål i sin helhet skall blifva. Det är en hel mängd frågor, som dermed sammanhänga, och man måste hafva dessa frågor utredda förut innan man i förevarande hänseende kan vidtaga lämpliga lagstiftningsåtgärder. Det är egentligen 2:a kapitlet om den förberedande undersökningen, hvars innehåll är af den beskaffenhet, att man kan säga, att detta helt och hållet eller hufvudsakligen beror på det sätt, hvarpå rättegången i brottmål kommer att ordnas. För att veta detta bör naturligtvis domstolsinrättningen vara gifven äfvensom bevisföringen, huruvida den skall vara fri eller artificiell, samt vidare sjelfva rättsförfarandet, om detta skall ske muntligt eller på det nu praktiserade sättet. Allt detta är frågor, som nära sammanhänga med detta 2:dra kapitel.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Vi veta, att i flera länder försiggår den förberedande undersökningen — hvilken 2 kapitlet i detta förslag omfattar — vid domstol, der man samlar alla de bevis, som kunna förebringas i det mål, som blifvit upptaget, hvarefter målet med dessa samlade bevis öfverlemnas till *den* domstol, som skall döma. Om man tager i betraktande den förberedande undersökning, som här är i fråga, så skall man finna, att den endast afser frågan, huruvida åtal bör ega rum eller icke, ja, denna förberedande undersökning har mången gång icke ens så stor betydelse, ty hvilken enskild målsegare som helst har rätt att förbigå denna undersökning och vända sig direkt till domstolen. Således: den betydelse, som en dylik undersökning kunde medföra i att skydda den enskilde, som lätt kan blifva föremål för ohemula beskyllningar, och vid hvilka tillfällen denna undersökning kunde vara af största vikt, är helt och hållet borta, då den enskilde målseganden icke är skyldig att anförtro sin sak åt denna förberedande undersökning innan frågan kommer för vid domstol. Vidare är med afseende på denna undersökning att märka, hvilka de äro, som skola förrätta densamma. Jag nämnde nyss, att det i vissa länder är en domstol, som skall göra det, men här i denna lag föreslås polismyndighet och allmän åklagare dertill. Men i afseende på polismyndighetens och allmänna åklagaremyndighetens organisation finnes intet bestämdt. Visserligen finnes något i 2 §, som förutsätter en organisation, der det heter *åklagares förman*; men om vi fråga oss, hvilken denna förman är, så finna vi här icke någon upplysning derom, ehuru detta i principbetänkandet finnes angifvet derigenom att särskild öfveråklagare der är omnämnd. Hvad som är säkert är, att åklagaremakten i vårt land måste för tillämpningen af denna lag stå i en sjelfständig ställning i förhållande till polismyndigheten, och att det således måste fastställas några bestämda föreskrifter beträffande polismyndighetens ordnande samt denna myndighets rätt i förhållande till åklagaremakten. Ty vi veta, att vissa mål äro af beskaffenhet, att de af polismyndigheten upptagas utan att blifva föremål för allmän åklagares handläggning, hvaremot andra äro af beskaffenhet att tillhöra allmän åklagares

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången brottmål.
(Forts.)

åtal och der polismyndigheten icke eger inblanda sig; och det kan vara ganska betänkligt, om polismyndigheten skulle inblanda sig och ega att afgöra, hvilka mål allmän åklagare må upptaga och hvilka skola af honom lemnas utan afseende. Nu har Högsta Domstolen i afseende på just detta förhållande gjort anmärkning mot detta 2:a kapitel och ansett det vara af vigt, att någon bestämd skilnad uppdrages mellan polismyndighet och åklagaremyndighet samt deras inbördes befogenhet vid undersökning i brottmål. Då nu Högsta domstolen ansett att polis- och åklagaremakten hafva särskilda åligganden och att ordnandet häraf icke kan helt och hållet vara beroende på Kongl. Maj:ts föreskrifter i administrativ väg, så är det ju gifvet, att deras befogenhet måste vara bestämd, i synnerhet som genom detta förslags antagande, dessa myndigheter skulle få en makt, hvilken icke förut varit dem i lag gifven, nemligen att i och för förhörs anställande till sig kalla enskilda personer.

Det är med afseende på detta 2:a kapitel, som jag anser de svåraste anmärkningar möta mot lagens antagande. Men äfven hvad angår kap. 1 och 3, så innehålla dessa högst obetydliga förbättringar, och utgöra i allmänhet blott en kodifikation af nuvarande lagbestämmelser. Om man skulle tänka sig detta förslag vara af den beskaffenhet, att man genom dess antagande skulle gå fram på de partiella reformernas väg, så är det gifvet, att man bort utgå från nu gällande bestämmelser och gjort klart för dem, som skola fatta beslut i frågan, hvilka fel och brister dessa bestämmelser hafva och i hvilket afseende den administrativa myndigheten nu eger att ingripa, för att göra tydligt, hvilka förbättringar, som böra ega rum, och hvilka inskränkningar i den personliga friheten må borttagas eller tilläggas. Men som ingenting finnes till ledning för anställande af en sådan jemförelse för den, som tager denna lag i sin hand och önskar få reda på dess förhållande till förutvarande bestämmelser, för att kunna bedöma den utveckling af lagstiftningsärenden, som är behöflig, så får han mycket besvär för att utreda detta, emedan han måste göra ett särskildt studium vid hvarje särskild paragraf för att se, hvilka förändringar blifvit gjorda.

Denna lag befinner sig således i den egendomliga ställning, att den icke blifvit satt i samband med någon förutvarande lag, ej heller med nu gällande rättegångsordning, utan hänger, så att säga, i luften. Såsom bevis härpå vill jag blott anföra, att hvarken lagberedningen eller Kongl. Maj:t förmått ens gifva denna lag en titel, utan kallat den "Lag angående vissa delar af rättegången i brottmål". Redan sjelfva denna benämning är ju något så obestämdt, att man icke vet, hvad det gäller, om det är meningen att förslaget skall utgöra de 3 första kapitlen af en ny rättegångsordning eller något annat. Det är derföre af vigt, att lagen omsorgsfullt utarbetas och äfven att i språkligt hänseende vidtagas åtskilliga förändringar, så att icke heller derutinnan sådana felaktigheter deri förefinnas, som här redan af föregående talare blifvit framhållna och som man i öfrigt lätt kan upptäcka.

Jag skall nu söka angifva huru det förhåller sig med de nya bestämmelser som finnas i denna lag.

Hvad då först beträffar åtalsrätten, så har af en föregående talare redan påpekats det orimliga deri, att ett åtal kan hänga öfver en person till obestämd tid, utan att han har rätt att fordra bevisningens afslutande och målets afdömande. Vidare komma vi till frågan om skadestånd. Derom heter det i 1 kap. 12 § af förslaget, att talan om skadestånd skall handläggas i den för brottmål stadgade ordning, äfven då sådan talan särskildt föres utan åtal å brottet. Ja, om man nu alltid visste hvad skilnaden är mellan civila mål och brottmål, och den deri stadgade proceduren, så kunde man nog också få detta klart. Men den enskilde har icke reda på denna skilnad och det har också ofta händt, att man stämt personer för skadestånd i brottmålsväg, ehuru det bort ske i civil väg, och tvärtom. Denna skilnad beror på beskaffenheten af den gerning, hvaraf skadan vållats, huruvida den skett af uppsåt eller våda. Så till exempel om jag slår sönder en fönsterruta, kan detta ske i samband med gatufridsbrott, och då blir det brottmål, men om en person på lek kastar en snöboll och dermed råkar slå ut en ruta, så blir det ju endast fråga om ersättningsskyldighet, d. v. s. civilmål. Den enskilde, som vill stämma om skadestånd, vet, som sagdt, icke huru han skall förfara i detta fall. Rättegångsförfarandet i brottmål skiljer sig från det i civila mål deri, att å brottmål har den person, som tilltalas, icke någon kallelsetid, utan kan till och med genast hemtas, men i civila mål har han alltid bestämd kallelsetid. Den äldre lagberedningen ville, att man i fråga om skadestånd, som här afses, skulle förfara i brottmålsväg och ansåg att, om skadeståndstalan väcktes, utan att det skedde i sammanhang med brottmålet, så erhöll svaranden rätt till kallelsetid, emedan man ansåg att en sådan svarande icke borde kunna till Rätten hemtas. Men denna sak är i detta lagförslag obelyst.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

(Forts.)

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten på en annan sak, nemligen frågan om rättegångskostnaden, som är olika för civila och brottmål. I civila mål skall rättegångskostnaden, derest svaranden icke kan betala, gäldas af käranden; men i åklagaremål får staten vidkännas rättegångskostnaden, om icke svaranden kan betala den. Den äldre lagberedningen förklarade, att i fråga om skadestånd i brottmål skulle rättegångskostnaden utgå på samma sätt som i civila mål. Äfven denna sak är här oklar.

I afseende på redaktionen af kap. 2 § 5 förekommer äfven en otydlighet. Det säges i 1 mom., "uppstår rykte om brott, som hör under allmänt åtal, eller förekommer eljest anledning, att sådant brott är förfövat, skall allmän åklagare — — skyndsamt och noga efterforska, huruvida brott är begånget och om någon för brottet skäligen bör misstänkas, samt inhemta noggrann upplysning om alla de omständigheter i öfrigt, som hafva sammanhang med brottet". En åklagare på hvilket ställe som helst kan sålunda upptaga en sådan fråga och vidtaga erforderliga åtgärder. Men så heter det i 2 mom.: "är angivelse hos allmän åklagare gjord om brott af den beskaffenhet, att han enligt lag är pliktig att det åtala, skall han likaledes efterforska allt" etc. Nu kan det hända, att ett brott blifvit begånget till exempel i Upsala och så anmäles det för allmän åklagare här i

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Stockholm, att den brottslige befinner sig här. Åklagaren i Stockholm kan då säga, att han icke är pliktig att taga någon slags befattning med undersökning, enär brottet blifvit begånget annorstädes än inom Stockholms område och vägrar därför upptaga saken. Jag tror icke orden "*brott af den beskaffenhet*" kunna tolkas så, att dermed skulle afses brott, som, de må hafva blifvit begångna hvar som helst, äro föremål för åtal i allmänhet, ty då kunde ju dessa senare ord hafva begagnats lika väl.

Vidare hafva vi den 9 §, der det heter: "Förekommer någon omständighet, som föranleder till rättsmedicinsk undersökning, skall sådan undersökning hållas i enlighet med hvad derom finnes särskildt stadgad." Det står förut att "allmän åklagare eller polismästare skall vidtaga de åtgärder, som erfordras vid inträffadt dödsfall under misstänkta omständigheter, och det ser derfor ut som om desse skulle hålla den rättsmedicinska undersökningen. I principbetänkandet står det att sådan undersökning skall "*föranstaltas*", i enlighet med särskildt gifna bestämmelser, hvilket naturligtvis är riktigare, då ifrågasvarande personer just skola "*föranstalta*" att undersökning hålles af vederbörande.

I § 13 heter det: "Vid förhör, som enligt 10 § hålles angående brott, hvarå straffarbete enligt lag kan följa, må den, som kommit tillstädes, äfven sedan han blifvit hörd förbjudas att lemna förhörstället, så vida han är misstänkt för brottet eller delaktighet deri, eller det *eljest* skäligen kan befaras, att han afviker eller undandrödjer bevis eller annat, som har gemenskap med brottet."

Hvad har ordet "*eljest*" der att göra? I hvad sammanhang står det med paragrafens öfriga innehåll?

Vid § 14 har jag äfven en anmärkning att göra. Det heter der: "Allmänheten ege ej tillträde vid förhör, hvarom i 10 § sägs. *Två vittnen skola dervid vara tillstädes*". I den äldre lagberedningens förslag var det undantag gjordt att vid förhör inför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande några vittnen ej erfordrades. Jag kan icke heller inse hvarför Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle behöfva vittnen. Denna myndighet har nemligen en sådan ställning, att jag icke tror att vittnen der hafva någon betydelse. I afseende å dessa vittnen, der de erfordras, kan det äfven sättas i fråga, om icke någon bestämmelse borde finnas angående dessas samhällsställning till följd af den makt som ligger hos polismyndigheten. De borde utgöras af nämndemän eller kommunalnämndsledamot, eller annan person, som varit eller är nyttjad i kommunens förtroendeuppdrag.

I § 19 talas om husransakan. Der står angående dem som hafva rättighet att hålla sådan ransakan att "*verkställigheten deraf må uppdragas åt polisbetjent eller fjerdingsman, så ock åt nämndeman eller ledamot i kommunalnämnd, som åtager sig uppdraget*". Hvarför skall icke vederbörande polismyndighet kunna, såsom enligt den äldre lagberedningens förslag, lemna ett sådant uppdrag åt någon annan, såsom t. ex. *före detta* nämndemän eller kommunalnämndsledamot som annars vore lämpliga för ett sådant uppdrag?

I 20 § heter det: "Har det, som eftersökes, blifvit på färsk gerning följdt eller spåradt till hus eller gård, och finnes det der utan vidare ransakan tillgängligt, må det af polisbetjent, nämndeman eller fjerdingsman tagas i förvar utan särskildt uppdrag af öfverordnad myndighet." Men den der kommunalnämnds-ledamoten som blifvit utsedd att göra husransakan, han har icke rättighet att följa spåret till nästa granne, för att der göra dylik ransakan. Han är alldeles uteglömd, af hvad skäl vet jag icke. I principbetänkandet finnes det tydligt uttryckt att alla de personer, som i en föregående § omnämnas, såsom de der kunna utses att göra husransakan, äfven hafva rättighet att gå vidare uti sina undersökningar.

Med afseende å § 21 är det väl gifvet att husransakan icke bör kunna ske nattetid, i annat fall än der försvårande omständigheter förefinnas. Men jag tror att en sådan bestämmelse borde i paragrafen uttryckligen intagas. Det kan ju hända att det finnes personer, som äro så bryska att de under nattetid vilja göra folk omak och anställa husransakan.

I 3 kap. 20 § heter det: "Sedan ransakning vid Rätten börjats angående brott, för hvilket någon hålles häktad eller är underkastad reseförbud, *ankomme* på Rätten allena att pröfva, huruvida häktningen må fortfara eller upphöra".

Detta kan tolkas på det sätt, att sedan rätten tagit saken om hand, skall icke Konungens Befallningshafvande, under hvilken personen hör, kunna ställa honom på fri fot, äfven om det visat sig att han häktats på misstankar, som sedan befunnits ogrundade och den som verkligen befinnes hafva begått förbrytelsen infinner sig. På samma sätt kan det hända att omständigheter förekomma emellan tvenne rättens sammanträden, då det kan finnas skäl att häkta en person, som blifvit på grund af förhållanden, som sedermera visat sig vara osanna, lössläpt. Det kan derföre vara af nöden att, för den allmänna säkerhetens skull taga en sådan person om hand.

Med anledning af de anmärkningar som jag nu gjort och hvilka under vanliga förhållanden kunde föranleda en återremiss, ber jag, då en sådan här icke skulle tjena till någonting, att få yrka rent afslag å hela lagen.

Herr Berglöf: Då det föreliggande lagförslaget är början till ny lagstiftning i rättegångsordningen, så anser jag för min del önskligt, att man lemnar förslaget största möjliga granskning, innan det upphöjes till lag. Jag har genomläst förslaget så noga som tiden medgifvit och skall nu be att få delgifva Kammaren mina tankar om åtskilliga paragrafer uti detsamma.

Det är sant att icke mera än 1 § är föredragen, men då flere föregående talare yttrat sig om förslaget i dess helhet, skall äfven jag be att få göra det. Jag vill då först vända mig till 5 § i 1 kap., der det heter: "Hör brottet under allmänt åtal, skall dock åklagaren om sådan talans anställande underrättas så tidigt, att han kan i målet föra talan" etc. Angående lydelsen af denna punkt hafva flera redaktionsförslag gjort sig gällande, och man synes icke varit rätt

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

ense om det slut, hvartill man ville komma. I principbetänkandet är ordalydelsen följande: — — "så tidigt att han kan öfvervara målets utförande". I Lagberedningens senast utarbetade förslag heter det: "innan målet till handläggning företages" och i Kongl. Maj:ts förslag heter det åter, lika med Utskottets: "så tidigt, att han kan i målet föra talan." Det är således, såsom herrarne se, tre olika redaktioner af denna paragraf. Af Högsta Domstolens 6 ledamöter, som behandlat det föreliggande förslaget, hafva 5 gjort anmärkning i denna del och ansett det vara otydligt, huruvida icke ifrågavarande paragraf kunde tydas så, att Rätten vore förhindrad att innan anmälan hos åklagaren skett företaga målet till handläggning. Följden af ett sådant antagande kunde blifva att, om målsegare, som instämt till domstol och inkallat vittnen, uraktlåter att underrätta allmänna åklagaren om åtalet, domstolen, då målet der förekommer, förklarar att målet icke kan handläggas, därför att anmälan icke blifvit hos allmänna åklagaren gjord. Desse ledamöter af Högsta Domstolen hemställde därför att denna paragraf borde erhålla sådan förändrad affattning, att en slik tydning förekommes. Principbetänkandet har i sin motivering vid denna sak sagt: "har målseganden instämt, utan att underrätta åklagaren, bör ej detta föranleda ogillande, utan domstol skall då underrätta åklagaren och målet uppskjutes." Denna principbetänkandets uttalade åsigt står i full öfverensstämmelse med ett annat ställe i denna lag. Det är nemligen 4 § i 2 kap., som lyder: Yppas hos domstol eller annan offentlig myndighet anledning, att brott, som hör under allmänt åtal, blifvit begånget, skall underrättelse derom skyndsamt meddelas den åklagare, som är behörig att åtala brottet.

Man skulle af detta kunna draga den slutsatsen, att målet finge upptagas och handläggas, oaktadt anmälan icke blifvit hos åklagaren gjord, samt att åklagaren skulle genom domstolens försorg om målet underrättas i sådan tid, att han kunde i målet föra talan. Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet har emellertid besvarat detta spörsmål i sitt yttrande till statsrådsprotokollet och förklarar meningen vara den, att om anmälan icke skett hos åklagaren före målets handläggning vid domstol, får icke målet handläggas. Lag-Utskottet har upptagit samma förklaring, och dermed är väl således tolkningen gifven. Men, mine herrar, huru många parter få del af statsrådsprotokollet eller Lag-Utskottets betänkande, så att de kunna erhålla en rätt tolkning af denna paragraf? "Åklagaren skall så tidigt underrättas, att han kan i målet föra talan", heter det, men då kan man naturligtvis tänka, att det är tillräckligt om underrättelsen lemnas på sådan tid, att åklagaren "under målets handläggning" kan blifva i tillfälle att göra sin talan gällande. Skall man fasthålla principen om ifrågavarande anmälan, hvarför kan man då icke gifva åt § 5 en affattning, som är fullt tydlig och häfver hvarje tvivel om det rätta innehållet. Den redaktion, som Lagberedningen gifvit denna paragraf, synes i sådant fall vara tydligare än föreliggande förslaget. Men fråga kan vara, huruvida anmälan om åtalet kan vara behöflig. Dyligt åliggande för part finnes icke nu, och det har icke försports

något behof af ändring härutinnan. Jag anser att åklagaren måste i hvarje mål passa på och se till att han bevakar det allmännas intresse, och i synnerhet bör han upptaga och å tjenstens vägnar åtala brott, som äro af svårare beskaffenhet. Stadgandet kommer med säkerhet att orsaka besvär och olägenheter utan motsvarande nytta. Ett exempel må här anföras. En person tilldelar en annan en örfil på allmän plats, den lidande anhängiggör talan vid domstol och inkallar sina vittnen; men han försummar att härom göra anmälan hos allmänna åklagaren. Hans talan kan för den gången icke upptagas till handläggning hos domstolen, utan han får vända om hem igen med sina vittnen. Detta kommer naturligtvis att i betydlig mån föröka parternas kostnader och besvär.

I § 9 heter det: "nedlägger den, som åtal väckt, sin talan, och varder åtalet icke fullföljdt af annan, som är dertill behörig, skall åtalet afskrifvas såsom förfallet". Åtal, hvilket sålunda afskrifvits, utgöre ej hinder för nytt åtal o. s. v.

I likhet med Herr Lilienberg vill jag icke godkänna denna nya princip. Det torde för svarandeparten vara ganska ledsamt att sväffa i okunnighet, huruvida ett mål blifvit slutligen afgjort, eller att veta det han kan komma att oupphörligt besväras af en kittslig käredepart genom återupptagande af mål, som en gång blifvit afskrifvet såsom förfallet. Äfven härvid har Högsta Domstolen gjort anmärkning, i det tvenne af dess ledamöter uttrycka den meningen, att det uppenbarligen torde "innefatta ingrepp i den tilltalades rättmätiga anspråk att, sedan en gång åtalet blifvit anställt, få detsamma utan onödigt uppskof en gång för alla slutligen afgjort."

För öfrigt finner jag det särdeles betänkligt att antaga detta stadgande, därför att det skulle lägga hinder i vägen för domstolarne att med nödig skyndsamhet bringa målen till afgörande. Ty sedan till exempel domstolen ålagt käredepart att komma med all bevisning i målet, och käredepart, som häraf är besvärad, låter afskrifva målet såsom förfallet, kan denne käredepart till nästa ting å nyo anhängiggöra saken på grund af ny stämning och kan sålunda fortgå i det oändliga till förfång för svarandeparten. Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet har visserligen häremot anfört, att mot ett sådant missförhållande finnes det korrektivet, att svaranden får betala rättegångskostnaderna. Men många käredepart er ej icke ett öre att ersätta med och hafva således ingenting att förlora. Fall, der personer anhängiggöra rättegångar, bara för att få besvära och trakassera andra, förekomma ingalunda sällan, och särskildt från Stockholms rådstufvurätt finnas talrika exempel derpå. Om sålunda målet icke blir afdömdt, utan afskrifvet, och det på det antydda sättet skulle komma att åter upptagas, kommer det att lända svarandeparten till stort men och skada.

Jag skall nu öfvergå till lagförslagets 13 §. Den lyder sålunda: "Är åtal å brott genom laga kraft egande beslut afdömdt, skall, äfven om målseganden ej varit i målet hörd, beslutet, i hvad det innefattar pröfning af brottets verklighet och den tilltalades skuld, ega bindande verkau i fråga om målsegandens rätt till skadestånd." Här anser jag

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

att man infört en mycket farlig princip. Det är nemligen här fråga om målsegarens rätt att föra talan och förebringa bevisning. Enligt 6 § i kap. 1 skall underrättelse om åtalet meddelas målsegaren, *der han är känd och synnerligt hinder därför icke möter*. Om målseganden således är känd och synnerligt hinder icke möter, så blir han kallad att öfvervara målets handläggning.

Det kommer sålunda egentligen att bero på åklagarens godtycke, om målseganden blir kallad eller ej. Kallar nu icke åklagaren honom, så blir han aldrig hörd, utan då blir målet afdömdt, ehuru det för målsegaren var fråga om utfående af skadestånd. Kan detta vara rimligt, då det är fråga om skadeersättning? En målsegare är den, som bäst kan utreda målet i alla dess detaljer; och under det att en åklagare endast har intresse af att bevara den allmänna rätts-säkerheten, kan den som lidit skada hafva anspråk att göra gällande, som för honom kunna vara ganska viktiga.

Mot detta har äfven Högsta Domstolen yttrat sig och har förklarar, att den anser det vara särdeles betänkligt att stifta ett sådant lagbud, eftersom det "torde vara uppenbart att fall kunna inträffa, då just i följd af målsegandens utevaro och således i saknad af den faktiska utredning, som genom hans hörande kunnat vinnas, pröfningen i åtalet måste utfalla helt annorlunda än som skulle inträffat, derest målseganden blifvit i åtalet hörd." Det är fyra af Högsta Domstolens medlemmar, som haft en sådan mening.

Jag går nu öfver till 2:dra kapitlet. Der förekomma en del uttryck, som synas mig dunkla, såsom då det talas om förhållanden i städerna och om polismyndigheten derstädes, hvarvid det förekommer i många paragrafer uttryck sådana som polismyndighet, polismästare, annan med honom likställd myndighet, magistrat o. s. v. Såsom en förklaring heter det i 34 §: "hvad i detta kapitel sägs om polismästare, gälle och om annan med honom likställd myndighet, samt, der sådan ej finnes, om magistrat." Detta kapitel har en hel mängd bestämmelser om undersökningen och detaljerna dervid. Det är därför af vikt, att man får klara bestämmelser om den myndighet, som skall vara den handlande, så att misstag icke komma att begås. Den ledning lagförslaget i detta afseende gifver är emellertid åtminstone icke för mig tillfredsställande. I öfrigt tror jag, i likhet med Herr Waldenström, att polismästaren icke är någon myndighet utan en embetsman. Ordningsstadgan för rikets städer har en paragraf, som tydligen reder begreppen af magistrat och polismyndighet i nämnda stadga. Jemväl helsovårdsstadgan för riket har ett tydligt uttryck för samma sak, då der heter: "denna nämnd utgöres af polismästaren eller, der sådan ej finnes, den ledamot af magistraten, som förestår stadens polis"; och i den lag, som nu är på väg att upphävas genom den nu föreliggande nya författningen, eller promulgationslagen till strafflagen, stadgas det i § 19 mom. 7 och 12, att Konungens Befallningshafvande i länet, så ock borgmästare och råd i stad, ega förordna om häkte å viss person" o. s. v., samt att, "hvad om Konungens Befallningshafvande eller borgmästare och råd här sagdt

är, gälle äfven om magistratens ordförande, så ock om polisembetsman, eller sådan för viss stad eller ort särskildt förordnad finnes“.

I nu angifna lagbud är det således tydligt och klart angifvet hvad som menas med den ena eller den andra myndigheten. Så är icke förhållandet här. För öfrigt, om detta lagbud fastslås, kommer det att blifva till ganska mycket besvär i städerna vid handläggning af dessa angelägenheter. För min enskilda del är jag icke rädd för besväret. Men det kommer att omförmälas såsom en brist i lagstiftningen, att de respektiva lagbestämmelserna blifvit ändrade så, som här blifvit föreslaget.

Jag ber att få anföra endast ett exempel. Så snart en stadsfiskal häktat en person, är han skyldig att derom genast göra anmälan hos magistraten, hvars ordförande då har att omedelbart sammankalla magistratens öfriga ledamöter för att företaga den så kallade förpröfningen i fråga om häktningsåtgärden. Om häktingen sålunda sker på måndagsafton, skall magistraten sammanträda på tisdagsmorgonen för den nämnda förpröfningen och — enligt föreskrift att ransakning skall försiggå inom tre dagar efter det målet hänskjutits till domstol — på Torsdagen skola magistratspersoner under namn af Rådstufvurätt sammankomma för ransakningen. Det blir således oupphörliga sammanträden med magistraten eller Rådstufvurätten, synnerligast i de något större städerna, der en rörlig befolkning med ty ätföljande slagsmål och krängel gör, att häktingar af personer ofta förekomma. Jag anser det vore till fyllest om berörda förpröfning öfverlemnades till magistratens ordförande eller den ledamot af magistraten, som förestår stadens polis, hvarigenom ett alldeles onödigt besvär med sammanträden under loppet af några få dagar med samma personer och om samma sak kunde undvikas.

Det vore därför önskligt att i detta kapitel bestämmelser infördes, som närmare klargjorde, hvilka myndigheter som afses, och bestämmelser, som något förenklade göromålen. Principbetänkandet, som ligger till grund för denna lag i dess helhet, innehåller andra bestämmelser i detta afseende. Der finnes en personlighet angifven, som icke omförmäles i denna lag. Denna personlighet är häktningsdomaren, hvilken motsvarar den embetsman eller den myndighet, som har förpröfningsrätten. Principbetänkandets kap. 6 § 2 innehåller följande: "Häktningsdomarens befattning skall, allt efter som Konungen bestämmer, utöfas: vid länshäkte af landssekreteraren eller den, som sättes till hans ställföreträdare; vid annat i stad beläget häkte af Rådhusrättens ordförande eller någon dess ledamot samt vid ransakningshäkte, som är beläget å landet, af närmast boende ordinarie domhafvande". Här är alldeles tydligt föreskrifvet, att förpröfningen tillkommer rättens ordförande eller någon af dess ledamöter, men icke myndigheten i sin helhet, som leder ransakningen.

I afseende på detta kap. 2 hade det vidare varit önskligt, att förhållandet mellan den så kallade polismyndigheten och åklagaremakten der blifvit regleradt. Polismyndigheten har att förekomma, efterspana och upptäcka brott, åklagaremakten att åtala dem. Det

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

ligger i sakens natur att dessa begge myndigheter gå in på hv. randras områden. Men här i lagen finnes icke på något sätt antydt den ena och den andra af dessa myndigheters verksamhetsområde, likasom det ej heller finnes någon instruktion för någondera af dem. Behovet af ändringar i detta kapitel har ock påvisats af Högsta Domstolen, som funnit en fullständig omarbetning af detta kapitel vara nödvändig.

Jag öfvergår nu till lagens tredje kapitel. Der återfinnes i flera paragrafer upprepande af orden "polismästare eller annan med honom likställd myndighet eller, der sådan ej finnes, magistrat". Det vore önskligt att för vinnande af mera enkelhet man fuge för hela lagen en generel beteckning på dessa myndigheter eller embetsmän, och att i en annan paragraf förklarades meningen med denna beteckning.

Vidare synes det mig icke vara klart, hvem som är berättigad att verkställa häktning. Det står till exempel i § 7, att "Konungens Befallningshafvande, allmän åklagare samt i stad polismästare eller annan med honom likställd myndighet, eller, der sådan ej finnes, magistrat ege meddela förordnande om häktning eller reseförbud". Med denna ordalydelse vet jag icke om allmän åklagare är berättigad att i stad meddela häktningsorder, eftersom det heter "Konungens Befallningshafvande, allmän åklagare samt i stad polismästare" o. s. v. Det förefaller som de först nämnda myndigheterna, Konungens Befallningshafvande och allmän åklagare, skulle hafva afseende på landsbygden, samt polismästares befogenhet här vid lag deremot afse städerna. Jag tror emellertid att det är meningen, att åklagaren äfven i stad skall ega rätt att vidtaga häktning, hvilket han tydligen har enligt principbetänkandet, der det i kap. 4 § 7 heter, att "förordnande om häktning eller reseförbud må meddelas af allmänna åklagaren äfvensom af Konungens Befallningshafvande" och angifna polismyndigheter.

Jag ber härefter få öfvergå till § 18, hvilken enligt min tanke kommer att medföra flera olägenheter, dock icke så mycket i fråga om städerna som icke mera för landsbygden. I denna § stadgas, att ransakning med häktad person skall börjas å landet inom 10 dagar och i stad inom 3 dagar, efter det hos rätten eller domaren blifvit anmaldt att målet hänskjutits till domstol. I allmänhet möta inga svårigheter för tillämpningen af detta stadgande i städerna. Der företages nu i de flesta fall ransakningen med en häktad person redan dagen efter det han häktats, om prestbetyg, målsegare och vittnen äro tillgängliga. Förhållandet ställer sig deremot helt annorlunda på landsbygden. Jag har tjenstgjort tillräckligt mycket i domsagor på landet för att inse, att der komma att möta många och stora svårigheter vid tillämpningen af ifrågakända lagbud. Domaren får från häktets föreståndare eller Konungens Befallningshafvande underrättelse om häktningen. Han skall sedan utsätta tingssammanträde för hållande af ransakning med den häktade och derom underrätta åklagare och nämnden. Det åligger åklagaren att derefter till sammanträdet inkalla målsegare, anskaffa prestbetyg rörande den tilltalade och föranstalta om värdering, der fråga är om stulet gods, eller annan utredning, som för ransakningen kan vara nödig. Alla dessa åtgärder taga en ganska betydlig tid, och på många orter är postgången ännu

af den beskaffenhet att det är med knapp nöd som man hinner att, innan ransakningen företages, få en skrifvelse derom till åklagaren, än mindre att denna skall kunna hinna delgifva kallelse med de personer, som böra vara närvarande vid ransakningen för åstadkommande af utredning.

Det är vidare klart, att dessa tingssammanträden hvar 10:de dag komma att förorsaka mycket besvär för domaren, som har en hel del andra ärenden än ransakningar att handlägga. Jag ber särskildt få erinra om vissa domsagor med ett tingslag, der sammanträde hålles en gång i månaden. I sådana domsagor kommer det att blifva ganska mödosamt för domaren att hvar 10:de dag hålla ransakningar med häktade personer, under det att han samtidigt måste sysselsätta sig med utarbetning af det ordinarie tinget. Men det må ställa sig för domaren huru som helst, han får väl reda sig. Värre blir det för nämnden. Det har vid innevarande riksdag varit fråga om beredande af ersättning åt nämnden för inställelse vid de redan nu ganska många extra tingssammanträdena. Men den skrifvelse till Kongl. Maj:t, som i detta afseende föreslagits, har icke vunnit Riksdagens bifall. Då redan nu råder missnöje med de ofta infallande tingssammanträdena, huru stort skall icke missnöjet blifva, då ransakningar skola hållas med häktade personer hvar 10:de dag? Om ersättning skulle lemnas till nämnden, så är det tydligt, att det blir en känbar och tung uppoffring för statsverket att bekosta denna ersättning. Dessutom förefinnes en annan beaktansvärd omständighet, hvarpå jag vill fästa uppmärksamheten. Den tid af 21 dagar, inom hvilken ransakning med häktad person nu skall företagas, minskas ofta allt efter som det är möjligt att få utredningen klar. Har åklagaren sin utredning färdig, så att målet kan behörigen handläggas, utsättes ransakningen så snart som möjligt. Om deremot tiden, inom hvilken ransakningen skall börjas, bestämmes till 10 dagar, så kommer det väl ej i fråga att utsätta ransakningen tidigare. Dessutom blir det ofta nödvändigt att uppskjuta hela ransakningen, då det icke torde vara möjligt att få utredningen så klar, att målet kan sluthandläggas. Jag tror, att hvarken den tilltalade, åklagaren eller nämnden skall komma att vinna något på den ifrågasatta förändringen af lagstiftningen. Om man skall göra en inskränkning i afseende å tiden för ransakningens börjande, så tror jag icke, att man bör göra större inskränkning än till 15 dagar. Jag vet mycket väl, att jag kan mötas med den invändningen, att lagförslaget i 18 § 2 mom. medgifver vissa eftergifter i fråga om den stadgade tiden. Enligt detta lagrum skulle nemligen Konungen kunna, med hänsyn till särskilda förhållanden i någon ort å landet, bestämma annan tid, dock ej utöfver tre veckor, inom hvilken ransakning å sådan ort skall börjas. Men dessa "särskilda förhållanden" kunna naturligtvis icke vara andra än de, som härröra af bristande kommunikationer eller dylikt, och gälla endast de längst norrut belägna domsagor. Men för de flesta andra domsagor kan detta icke gälla såsom något hinder.

Det skulle kunna vara åtskilliga andra punkter, mot hvilka an-

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

märkningar borde framställas, men jag vill dermed icke upptaga tiden. Mot lagens antagande skulle jag icke haft något att anmärka, derest man haft att motse ändringar och jemkningar i åtskilliga punkter. Förslaget innehåller ju många beaktansvärda saker, som skulle vara till gagn och nytta, men då de önskade ändringarna nu icke kunna åvägabringas, sedan Första Kammaren i ämnet fattat beslut, hvarigenom lagen blifvit af denna Kammare i sin helhet antagen, finnes enligt min tanke intet annat att yrka än rent afslag på denna punkt, och således äfven å hela lagen. Det kommer visserligen derigenom att något dröja med denna lags antagande; men kan väl detta dröjsmål vara farligt? Utskottet har ju sjelft i sitt betänkande utlåtit sig sålunda: "Vid sådant förhållande och då praxis på ett sätt, hvaröfver klagomål sällan försports, utfylt de luckor, som onekligen förefinnas i nu gällande lagstiftning, synes det kunna ifrågasättas, huru vida icke med framläggandet af förevarande förslag kunnat anstå, till dess det visat sig, i hvilken rigtning det vidare arbetet på förbättringar i vår processlagstiftning kommer att gå." Det synes således som om Utskottet icke varit så angeläget om att nu få lagen till stånd eller ansett detta vara en tvingande nödvändighet.

Jag tror att lagförslaget skall vinna på ett uppskof, hvarigenom det också möjligen kunde komma under behandling af den förstärkta lagberedning, som Kongl. Maj:t behagat tillsätta.

Af dessa anledningar, herr Talman, ber jag få yrka afslag.

Med Herr Berglöf instämde Herrar *Magn. Jonsson* och *Petersson* i Boestad.

Chefen för Kongl. Justitiedepartementet, Herr Statsrådet von Steyern erhöll ordet och yttrade: Såsom det är Kammaren väl bekant, förestår här en genomgripande förändring af vårt rättegångsväsen. Inom nya lagberedningen äro grunderna till ny rättegångsordning redan utarbetade; och dessa grunder undergå för närvarande granskning inom en förstärkt lagberedning. Erfarenheten har emellertid visat, att det icke är möjligt att i ett slag och vid en riksdag genomföra en sådan reform. Derom vittnar förfarandet vid strafflagens revision. Då förslag till ny strafflag för omkring 40 år sedan förelades Rikens Ständer, vågade dessa icke antaga detsamma; men när förslaget sedermera styckades och hvarje del deraf successivt framlades, till dess det slutligen endast återstod att fylla luckorna och kodifiera det hela — då gick det.

Hvad som icke lyckades på en tid af årslånga riksdagar, kan naturligtvis icke ifrågasättas nu, då Riksdagen icke har mer än fyra månader årligen sig tillmätta. Regeringen skulle därför hafva svikit sin pligt, om den icke tagit lärdom af den erfarenhet, som sålunda vunnits, och beslutit sig för att främja rättegångsreformen på samma sätt som strafflagstiftningen. Det är emellertid uppenbart, att ett sådant förfarande medför den olägenhet, att den del af lagen, som lägges fram, alltid står i ett visst samband till de delar, som sparas till framtiden, och att man alltså måste bygga på vissa förutsättningar

om hvad en blifvande lagstiftning skall komma att innehålla. Och det är gifvet att dessa betänkligheter skola taga större dimensioner för den, som företrädesvis drifves af ett teoretiskt och vetenskapligt intresse, men mindre af intresse för den praktiska nytta, som lagen är afsedd att bereda.

Emellertid frågar jag: hvilken del af rättegångsordningen är mera egnad att brytas ut och särskildt framläggas för Riksdagen än den, som afser de åtgärder, som böra vidtagas med anledning af ett begånget brott, innan saken kommer till handläggning inför domstol? Här äro förutsättningarna åtminstone i vårt land så gifna, att man nästan kan "taga" på dem, som man säger. Man bör hafva underdomstolarnes organisation först färdig, heter det. Men det finnes väl knappast någon som tviflar på, att underdomstolarne här i Sverige komma att vid en blifvande reform af rättegångsordningen bibehållas temligen oförändrade, och att, åtminstone hvad landet beträffar, de nuvarande enmansdomstolarne med sin nämnd icke komma att utbytas mot kollegiala och bagatelldomstolar. Huru lagstiftningen om bevisning samt om muntligt eller skriftligt förfarande skall, såsom Herr Rydin synes antaga, kunna inverka på den nu föreslagna lagen är svårt att inse, och om än denna komme att i någon mån påverkas af en annan organisation af åklagaremakten, så blefve de ändringar, som deraf föranleddes, så obetydliga, att de med lätthet kunde införas vid processlagens slutliga kodifikation. Också har lagberedningen, som utarbetat förslag till grunder för ny rättegångsordning och som naturligtvis har förmåga att döma om sambandet mellan förslagets särskilda delar, sjelf föreslagit att utbryta ur processlagen just dessa nu framlagda delar; och inom Högsta Domstolen hafva inga anmärkningar deremot gjorts. Jag är därför öfvertygad derom, att Kammaren med lugn skall kunna åt framtiden lemna hvad som komma skall och nu endast fästa sig vid hvad föreliggande förslag innehåller. Detta är icke så obetydligt, som en eller annan af de föregående talarne velat påstå.

Visserligen innebär en del af lagen endast ett fastslående af hvad som redan nu är praxis, men denna bör, när det gäller så ömtåliga förhållanden, icke lemnas helt och hållet åt sig sjelf att utveckla sig i den ena eller andra riktningen, utan att lagstiftningen åtminstone utstakar de nödiga gränserna.

Nyheter i denna lag äro stadgandena i första kapitlet angående skadeståndstalan; hela andra kapitlet är nästan alldeles nytt; i tredje kapitlet förekomma sådana nya bestämmelser som t. ex. om reseförbud, Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och vissa andra myndigheters skyldighet att genast pröfva lagligheten och befogenheten af en verkställd häktning, m. m.

Jag tror således att förslaget i och för sig sjelf innehåller tillräckligt mycket af betydelse för att med skäl kunna göras till föremål för särskild handläggning. Om Kammaren verkligen önskar något resultat af lagreformsarbetet, hemställer jag därför att Kammaren icke måtte lyssna till sådana framställningar, som afse att hänga

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

upp den ena frågan på den andra, till dess man slutligen fått ett så vidlyftigt förslag, att det icke kan af Riksdagen smältas.

Jag skall nu upptaga till besvarande några af de allmänna anmärkningar, som här blifvit framställda och hvilka varit af den beskaffenhet, att de föranledt yrkande på afslag å hela lagen. Hvad anmärkningarna emot de särskilda §§ angår, torde vara lämpligast att återkomma till dem, då hvarje paragraf förekommer till behandling.

De allmänna anmärkningarna hafva hufvudsakligast gällt andra kapitlets stadgande om den förberedande undersökningen. För att bedöma halten af dessa anmärkningar, skadar det icke att göra sig reda för, hvad som är en sådan förberedande undersöknings uppgift. Det är en hos oss vedertagen rättsgrundsats, som antagligen kommer att för framtiden tillämpas ännu strängare än hittills, att ett brottmål icke får upptagas af domstol, utan att det redan finnes tvenne parter, en åklagare eller målsegande och en för bestämdt brott tilltalad, så att domstolen icke behöfver nedlåta sig från den opartiska ställning, den bör intaga, för att ikläda sig rolen af åklagare och sjelf ransaka efter hvem som skall åtalas. Derför behöfves en förberedande undersökning i afsigt att konstatera att ett brott blifvit begånget och mot hvilken åtal för brottet bör anställas. Det är endast en annan sida af samma sak, jag framhåller, då jag säger att den förberedande undersökningen vidare har till uppgift att undanrödja de misstankar om ett begånget brott, som möjligen kunna hvila på en oskyldig, och sålunda rädda honom undan åtal och befria honom från skammen eller rent af rättskränkningen att, ehuru oskyldig, dragas inför domstol såsom en förbrytare. Slutligen har förundersökningen till uppgift att, medan det ännu är tid dertill, uppdaga och samla all den bevisning, som erfordras för att få den tilltalade fäld. Det är i synnerhet i sistnämnda hänseende, som den stora allmänheten allt hittills erfärit olägenheterna deraf, att förundersökningar ej allmänt blifva hos oss hållna.

Huru går det nu vanligen till, för att tala om det allmännast anlitade bevisningsmedlet, vittnesbeviset? En person misstänkes att hafva begått ett brott; han häktas, och åklagaren skall samla den för hans fällande nödiga bevisningen. Åklagaren har icke någon rättighet att låta inkalla några personer till förhör, han måste hufvudsakligast rätta sig efter hörsagor. Målsegaren underrättar honom att ett par uppgifna personer böra hafva sig åtskilligt bekant i saken, och af andra får han uppgift om ytterligare någon eller några, som torde hafva åtskilligt att i saken upplysa. För att nu icke låta komma sig till last att icke hafva sin bevisning i ordning, låter åklagaren till vittnen inkalla alla dessa personer, och så får man bevittna det vid större ransakningar alls icke sällsynta men föga uppbyggliga skådespelet, att hela rader af vittnen gå bort från dombordet utan att hafva haft annan upplysning att lemna, än att de ingenting i saken veta. Å andra sidan deremot händer icke sällan, att de, som verkligen veta något af inflytande på saken, icke inkallas förr än vid ett senare rättegångstillfälle, därför att allt gått slumpvis till, och åklagaren händelsevis icke fått kännedom om att ett sådant vittne finnes till. Om

Åklagaren nu i stället finge i lag bestämd rätt att hålla förberedande undersökningar och kalla närboende personer till förhör, skulle han med minsta besvär för dessa komma under fund med, hvilka han skulle kalla till domstol och hvilkas inkallande är onödigt, emedan de ingenting veta. Att ett sådant förfarande skulle i hög grad förkorta rättegångarne, på samma gång det minskade vittnenas besvär, är uppenbart.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Om det således får anses nödigt eller högst angeläget, att en förundersökning hålles, så blir frågan: hvem skall hålla den? Enligt förslaget åklagare och polismyndigheter. Häremot har blifvit erinradt, att i andra länder förundersökningen hålles af särskild domare, och att detta skulle vara mera betryggande. Jag vill i detta hänseende först erinra, att den förundersökning, som är stadgad i Tyskland och Frankrike och på hvilken antagligen här syftats, icke motsvarar den förberedande undersökning, som nu är af Kongl. Maj:t föreslagen. Äfven den förundersökning, som i andra länder hålles af domaren, föregås af efterspaningar af polis eller åklagare, och dessa efterspaningar sträcka sig ungefär så långt som den förberedande undersökningen enligt föreliggande förslag skulle gå, nemligen till den tidpunkt, då åklagaren fått klart för sig, mot hvilken han skall anställa åtal, och de åtgärder, polismyndighet eller åklagare, för sådant ändamål eger vidtaga, äro i det närmaste desamma, som dem Kongl. Maj:t här föreslagit. Kongl. Maj:ts förslag innebär dock det företräde, att det utstakar bestämda gränser för den undersökande myndighetens befogenhet, under det dessa gränser i Tyskland och Frankrike äro ganska ofullständigt angifna. Den undersökning åter, som i utlandet hålles af domaren, innefattar visserligen åtskilliga moment af den nu föreslagna förberedande undersökningen, särskildt skall undersökningsdomaren kunna hålla hus- och kroppransakan, men hufvudsakligen motsvarar den tyska förundersökningen inför domaren de första stadierna af rättegången vid våra brottmålsdomstolar och har till uppgift att förbereda målet för den s. k. hufvudförhandlingen, hvilken sker inför juryn. Denna hufvudförhandling måste ske om möjligt på en dag, och därför samlar undersökningsdomaren på förhand det nödiga bevisningsmaterialet, så att det kan på en gång framläggas för juryn. Hvad som sker inför förundersökningsdomaren motsvarar således ganska nära hvad som passerar vid de första rättegångstillfällena, då ett brottmål handlägges inför svensk domstol. Men förundersökningarna inför domstol i Tyskland och Frankrike stå så till vida efter förfarandet vid våra domstolar, att de förra hållas för slutna dörrar, under det att hela vår brottmålsrättegång vid underrätt är offentlig. Jag kan därför icke finna, att de utländska förundersökningarna äro af beskaffenhet att böra tjena oss till mönster. Dessutom är jag öfvertygad att, om man skulle föreslå inrättande af en ny juridiskt bildad embetsmannacorps, som skulle hålla förundersökningar i brottmål, ett sådant förslag icke skulle af Riksdagen bifallas, och jag skulle icke ens vilja framlägga ett sådant förslag, då jag är förvissad, att förundersökning ganska väl kan hållas af våra åklagare och polismyndigheter. Det har heller icke gjorts anmärkning emot att Konungens Befallnings-

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

hafvande, polismästare och med dem likstälda myndigheter samt kronofogdarne skola hålla dessa undersökningar, men väl emot de lägre åklagarnes, stadsfiskalernes och länsmännens, befogenhet dertill. Men hvem skulle hålla undersökningarna, om de ej kunde anförtros åt desse tjänstemän? I stad antagligen magistraten, men dennas ledamöter äro ock ledamöter i stadens domstol och såsom sådana icke lämpliga att i vanliga fall leda polisundersökningar. På landet skulle detta åliggande tillkomma kronofogden, men denne har ett vida större tjänstgöringsområde än länsmanen, och man kan icke begära att han skall kunna vara till hands öfver allt, der polisundersökningar behöfva hållas. Svårt är ock att inse, hvarför länsmän och stadsfiskaler ej skulle kunna för ändamålet anlitas. Man gifver dem den vidsträckt och grannliga befogenheten att häkta och anställa åtal, men man vill icke tillåta dem att hålla förhör för att utröna, om det verkliga är skäl att häkta och anställa åtal. Man låter dem kalla vittnen från landets alla trakter, att inställa sig vid domstol vid äfventyr af vite eller hemtning, men man vill icke gifva dem rätt att förhöra vittnena för att utröna, hvilka det är skäl att besvara med inställelse eller hvilka icke böra inkallas. När man dessutom betänker, att vid det förberedande förhöret ingen behöfver inställa sig, som icke uppehåller sig i stad, der förhöret eger rum, eller eljest inom en half mils afstånd från förhørsstället, samt att ingen får hemtas, der icke hans personliga närvaro finnes vara af *synnerlig* vigt — hvilket starka uttryck pekar på att det endast kan afse den misstänkte sjelf eller någon, som anses hafva synnerligen viktiga upplysningar i saken att meddela — så tror jag att åklagarnes befogenhet att hålla förberedande förhör är inskränkt inom så trånga gränser, att ingen fara bör ligga uti att antaga förslaget i den delen.

Det är vidare anmärkt emot andra kapitlet, att det skulle medföra en sammanblandning af polismyndighetens och åklagarens åligganden, i det att begge skulle hafva rätt att hålla förundersökning. Jag vill då erinra, att detta eger rum redan nu på landsbygden, der så väl kronofogde som länsman äro åklagare och polismyndighet i en person. De kunna begge anställa förberedande undersökningar och förhör, der sådana hittills plägat förekomma, och att inga kollisioner dervid uppstått, torde allmänheten redan hafva tillräckligt erfarit. Sådant undvikes dessutom derigenom att den ena af dessa myndigheter är öfverordnad den andra, så att kronofogden kan, der han så finner för godt, gifva länsmanen nödiga instruktioner. Nu är meningen endast att utsträcka detta förhållande äfven till de städer, der det finnes särskild polismästare, så att både han och stadsfiskalen skola kunna anställa undersökningar och efterspaningar för upptäckande af brott i öfverensstämmelse med hvad som i utlandet praktiserar utan några olägenheter. I Stockholm är det redan bestämdt att polismästaren skall vara stadsfiskalernes förman, och det finnes intet hinder för Konungen att meddela samma bestämmelser äfven för de öfriga städer, der det finnes särskild polismyndighet.

Hvad som blifvit anmärkt emot förslagets bestämmelser i fråga om husransakan, kroppsvsitation, breföppning m. m. och som på sin

höjd bör kunna föranleda ändring i dessa paragrafer, skall jag be-
nöta när de särskilda paragraferna föredragas.

Emot Herr Waldenströms redaktionsanmärkningar vill jag endast
anföra, att de dels förefalla så obetydliga, att de lätteligen kunna
iakttagas vid en blifvande kodifikation af processlagen, dels äro af den
beskaffenhet, att de mera bero på bristande uppfattning hos anmärka-
ren än på otydlighet i lagen.

*Rörande för-
slag till lag
angående
vissa delar af
rättegången
i brottmål.
(Forts.)*

Herr Ahlström anförde: Alla de talare, hvilka uppträd i frå-
gan före Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet, hafva
på grund af särskilda anmärkningar mot vissa delar af lagförslaget yr-
kat detsamma ogillande i dess helhet. Ehuru äfven jag skulle vilja
framställa anmärkningar mot vissa delar af förslaget, kan jag dock
icke vara med om att på grund af sådana anmärkningar önska hela
förslagets fall. Man har till stöd för yrkandet i nämnda syfte särskildt
framhållit, att det icke skulle vara möjligt att få några förändringar
i förslaget genomförda, då detsamma redan blifvit godkänt af Första
Kammaren i oförändradt skick. Men jag vill påpeka, huru som nämnda
Kammare vid början af lagförslagets behandling fattat det beslut, att,
derest någon del af detsamma skulle af någondera Kammaren åter-
remitteras till Lag-Utskottet, detta då skulle hafva rätt att föreslå möj-
ligen nödiga jemkningar äfven i de punkter, hvilka af Första Kam-
maren vid förslagets behandling kunde komma att godkännas. Möjlighet
finnes således att genom en återremiss till Utskottet af de § i hvilka
man önskar ändring, få Första Kammaren att efter hemställan derom
af Utskottet ändra sina rörande sådana §§ redan fattade beslut.

Önskligt hade väl varit, att det af Kongl. Maj:t för Riksdagen
framlagda förslaget varit mera omfattande, att något mera än det nu
framlagda hade kunnat utbrytas från nya lagberedningens betänkande;
men då man besinnar, hvilka svårigheter ständigt möta för att få ett
lagförslag af större omfattning af Riksdagen godkänt, tror jag man i
stället bör hålla regeringen räkning för, att den först utbrutit just
det nu föreliggande, hvilket lämpar sig därför bäst.

Tager man hänsyn till ej blott hvad förut varit i lag stadgad, utan
äfven hvad hittills praktiserats, får man väl medgifva, att förslaget icke
innehåller särdeles mycket, som är nytt; men onekligt skulle det med-
föra väsentliga fördelar, om det hädanefter funnes i lag stadgade före-
skrifter för den praxis, hvarpå man hittills haft att stödja sig. Detta
skulle vara till fördel ej blott för myndigheterna, utan äfven för den
enskilde.

För att få förslaget omkullkastadt har man framhållit, att den
blifvande fullständiga omdaning af vårt rättegångsväsende skulle nöd-
vändiggöra ändringar i vissa delar af detta förslag. Äfven jag håller
före, att så skulle blifva händelsen, hvilket Utskottet också medgifvit
i sitt betänkande; men icke bör den omständigheten föranleda till för-
kastande af denna lag, som passar in med den domstolsorganisation,
vi nu hafva, och äfven med måhända obetydliga förändringar lämpar
sig för den organisation, som vi vänta att få. Derjemte bör man här-
vid besinna, att den fullständiga omdaning af vårt rättegångsväsen

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

efter all sannolikhet varder förlagd till en så aflägsen framtid, att måhända ingen af oss lefver den dag, då denna omdaning kunnat slutligen genomföras.

Herr Gustafsson har anmärkt mot lagförslaget, att de i 2 kap. innefattade stadgandena om hus- och kroppsransakan, breföppning m. m. skulle innebära ett farligt vapen i polismyndigheternas hand. Hvad i dessa afseenden föreslagits är dock något, som redan af dem, som anställt undersökningar efter brott, begagnats, utan att man, fastän sådant förfarande icke varit lagstadgadt, deröfver försport något allmänt ogillande eller någon klagan öfver att detta skett genom maktmissbruk. Då sådan klagan icke försports, må man kunna deraf draga den slutsats, att folket haft medvetande af, att sådana åtgärder varit nödvändiga för brotts upptäckande, och det är ju äfven en gifven följd af rättskänslan, att hvarje hederlig människa icke vill motsätta sig åtgärder, som kunna leda till en förbrytares upptäckande, äfven om sådant skulle i ett eller annat fall vara för honom obehagligt. Icke vill väl någon neka, att undersökning i hans hus skulle få anställas, vare sig efter en missdådare eller som sådan misstänkt person, eller efter stulet gods. Man vill väl snarare upplåta sina dörrar för dem, som skola anställa en sådan undersökning, och hittills har heller icke förmärkts, att man icke gerna gjort det, så vidt det kunnat förmodas, att det skulle leda till brotts uppdragande. Utan rätt att vidtaga sådana åtgärder, som här äro i fråga, skulle också ingen undersökning rörande brott med framgång kunna af myndigheterna bedrivas, och om en lag, som skulle reglera tillvägagåendet i afseende å dessa nödiga åtgärder, är, om än icke alldeles nödvändig, åtminstone mycket gagnelig, så måste väl ock medgifvas, att det skulle vara särdeles nyttigt att ju förr dess hellre få sådana reglementerande föreskrifter till stånd. Sådana skulle ju också komma att inskränka de farhågor, som man nu skulle kunna hysa för öfvergrepp från myndigheternas sida, då de hafva att handla utan lagbestämda föreskrifter.

Såsom jag redan nämnt anser jag icke, att anmärkningar mot vissa delar böra föranleda till förkastande af förslaget i dess helhet; och då jag icke har några anmärkningar att göra mot föredragna 1 §, skall jag bedja få yrka bifall till den. Med de anmärkningar jag i öfrigt kan hafva att framställa mot förslaget, anser jag mig kunna innehålla, tills dessa delar förekomma. Något anser jag mig dock böra yttra beträffande redan gjorda specialanmärkningar.

I afseende på den förste talarens anmärkningar mot redaktionen vill jag då säga, att sådana anmärkningar, som åtskilliga af dem han gjorde mot förslaget, hade jag icke kunnat vänta mig från en person med så klar uppfattning som han gjort sig känd för, och flera af dessa anmärkningar hafva säkerligen berott på en missuppfattning af lagförslaget. Såsom en sådan vill jag nämna, att talaren icke, ehuru sådant bort inhemtas genom en blott genomläsning af förslaget, kommit under fund med, att det finnes brott, som äro underkastade svårare straff än fängelse. En sådan missuppfattning, som att fängelse vore den svåraste straffarten, synes verkligen framgå af hans yttrande rörande 3 kap. 5 §. Att det finnes skäl till anmärkningar äfven i afseende

på stilen, medgifver jag, oaktadt hvad jag nyss nämnde, men de skulle lätt kunna, der de äro af mera vigt, blifva afhjulpna vid föredragningen af de särskilda paragraferna.

En ärad talare, vid hvars ord man till följd af hans ställning kan hafva skäl att fästa särdeles vigt, har gjort den anmärkningen, att det enligt förslaget, 3 kap. 20 §, icke är medgifvet någon annan än rätten att, sedan ransakning der börjats rörande brott, hvarför någon hålles häktad, besluta om hans qvarhållande i häkte eller lösgifvande, och förmenade att sådant kunde inrymmas åt Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Men jag hemställer, om sådant vore förenligt med rättskipningens rätta gång, att, sedan domstolen tagit befattning med ett brottmål, någon annan, någon utanför domstolen stående, det må nu vara huru hög myndighet som helst, kunde ingripa och förklara: "denne skall lösläppas såsom varande oskyldig". Hans skuld eller oskuld måste afdömas af domstolen. Den ärade talarens åberopande, att sådana förhållanden kunde yppas hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, att denna myndighet kunde få anledning hos domstolen göra anmälan om att en annan person än den derför häktade begått brottet, leder alldeles icke till ett underkännande af hvad jag sagt. Det kunde nemligen vara en tillställning, en falsk sjelfangivelse af en annan, och detta må domstolen, men ingen annan myndighet, bedöma. Jag har velat anmärka detta mot en af de speciella anmärkningar, som blifvit framställda, blott för att man redan nu må kunna bedöma, att icke alla de gjorda anmärkningarna äro förtjenta af att utgöra grund för ett underkännande af förslaget. För närvarande skall jag inskränka mig till hvad jag nu anfört och yrka bifall till första paragrafen.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Herr Wieselgren: En ådragen katarr hindrar mig att delta i diskussionen; men med de få ord jag kan yttra, vill jag till protokollet uttala min mening, att de anmärkningar, som hittills gjorts mot detta lagförslag, enligt min åsigt icke äro af beskaffenhet att böra föranleda dess fall. Det vore mycket beklagligt om första steget på den bana, vi förr eller senare, och ju förr desto hellre, måste beträda för att nå en annan ståndpunkt för vårt rättegångsväsende än den nu varande, om, säger jag, detta första steg skulle misslyckas, om utvecklingen, framåtskridandet i det afseendet här afbrötes.

Endast en af de gjorda anmärkningarna skall jag be att få upptaga till bemötande — jag är öfvertygad om, att andra skola granska de återstående. Man säger nemligen, att det icke skulle gå an att åt länsmän och stadsfiskaler öfverlemna ledningen af det förberedande förhöret. I rikets andra stad hafva emellertid sedan lång tid tillbaka dessa förberedande förhör verkstälts af personer, som, om de icke stå under, åtminstone icke stå öfver desse förut nämnde, nemligen af öfverkonstaplar vid den detektiva polisafdelningen, och de hafva i allmänhet på ett utmärkt sätt ledt dessa förhör, hvilket jag såsom mångårig tjensteman i denna stads poliskammare kan vitsorda. Jag tror heller icke, att det behöfves någon så särdeles stor boklig lärdom för att anställa sådana förhör. Ett klart förstånd jemte människokänedom och erfarenhet är hvad som behöfves; och man torde böra tillerkänna

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

våra stadsfiskaler och länsmän dessa egenskaper, äfven om de icke kunna prestera något pappersintyg, vitsordande aflagda juridiska examina eller annan »lärdom».

Jag vill emellertid icke bestrida, att ju icke detta lagförslag såsom hvarje annat människoverk är behäftadt med åtskilliga brister, men jag ber få fästa Kammarens uppmärksamhet på, att, då de öfriga delarne af vår rättegångsordning längre fram komma att föreläggas Riksdagen till bepröfvande och beslut, det ju då är det yppersta tillfälle i världen att, om erfarenheten under de då gångna åren visat, att det nu föreliggande förslaget under sin praktiska tillämpning i ett eller annat afseende varit behäftadt med felaktigheter, förslag då framlägges om sagde bristers afhjelpande i ett sammanhang med de öfriga delarnes antagande.

Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Thomasson: Då, såsom redan blifvit nämndt, det torde vara riktigast att vid föredragningen af de särskilda paragraferna bemöta de speciella anmärkningar, som mot desamma blifvit gjorda, helst ingen af dessa anmärkningar enligt mitt förmenande är af beskaffenhet att böra kunna läggas till grund för ett förkastande af hela lagförslaget, så kunde jag egentligen icke behöfva taga till ordet. Jag skall dock be att redan nu få bemöta ett par anmärkningar, åt hvilka man velat gifva en synnerlig vikt eller åtminstone ansett beaktansvärda.

En af dessa anmärkningar gälde 9:de paragrafen 1 mom. i första kapitlet. Detta moment lyder sålunda: »Nedlägger den, som åtal väckt, sin talan, och varder åtalet icke fullföljdt af annan, som är dertill behörig, skall åtalet afskrifvas såsom förfallet.» Man har påstått, att det skulle vara en allmän praxis att, om åklagaren nedlägger sitt åtal inför domstolen och svaranden påkallar dom i målet, denne får dom, naturligtvis en frikännande. Jag kan försäkra, att så har jag aldrig tillämpat nu gällande lag, och jag kan åberopa många jurister här i Kammaren, som hafva samma uppfattning, eller att man icke i sådana fall kan gifva något utslag annat än att målet afskrifves, ty der ingen åklagare finnes, der finnes heller ingen domare. Men om också en sådan praxis på många ställen gjort sig gällande, undrar jag, om det vore klokt att fortfarande följa den och om det icke vore skäl att i stället antaga en sådan bestämmelse som den här föreslagna. Jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att om det vore så, att en svarande kunde påkalla ett frikännande utslag, när åklagaren nedlägger sitt åtal, sådant i vissa fall skulle vara ytterst kränkande för sedlighets- och rättskänslan, enär frikännandet sålunda kunde vara beroende på öfverenskommelse mellan åklagaren och svaranden. Det är därför enligt mitt förmenande nödvändigt att i lagen införa sådana bestämmelser, att man icke på sådant sätt skall kunna leka med rättvisan. Jag tror för min del icke heller att antagandet af ifrågavarande stadgande skall vid närmare eftersinnande möta någon gensaga i denna Kammare

Bland de många anmärkningar, som af Herr Waldenström fram-

ställdes mot förslaget och hvilka jag icke anser förtjenta af något bemötande utöfver hvad de redan fått, var också en tveksamhet, som jag skall söka reda för honom. Han sade att det förorsakat honom hufvudvärk att söka utfinna någon öfverensstämmelse mellan 10:de och 13:de paragrafen. Den föreskrift i 10:de paragrafen, hvarpå han syftade, är följande: »Har åtal å brott blifvit väckt af den, som är dertill behörig, ege målseganden rätt att i sammanhang med åtalet föra talan om ersättning för skada, som genom brottet honom tillskyndats. *Är åtalet afdömdt genom laga kraft egande beslut, utan att målseganden varit i målet hörd, stånde det honom fritt att föra särskild talan om skadestånd*», och i 13:de paragrafen heter det: »Är åtal å brott genom laga kraft egande beslut afdömdt, skall, äfven om målseganden ej varit i målet hörd, beslutet, i hvad det innefattar pröfning af brottets verklighet och den tilltalades skuld, ega bindande verkan i fråga om målsegandens rätt till skadestånd.» Hvad det betyder, veta säkerligen herrarne allesammans utom Herr Waldenström. Det kan ju icke betyda annat än att, om, utan målsegandens hörande, dom blifvit fäld, så kan målsegaren, i händelse den tilltalade blifvit frikänd, icke fordra något skadestånd. Har åter den tilltalade blifvit dömd, kan målseganden på grund af domen göra sina anspråk på skadestånd gällande. Detta innebär, att hvad som är dömdt i fråga om brottets verklighet och den tilltalades skuld skall ega bestånd utan afseende derpå om målseganden i sammanhang med åtalet framställt sina ersättningsanspråk. Ransakning om brottet får ej å nyo upptagas.

Det har redan förut af flere talare blifvit framhållet och jag skall bedja att ytterligare få betona, att, när det nu är så, att det är omöjligt att i ett sammanhang och på en gång förelägga Riksdagen ett förslag till ombildning af hela vårt rättegångsväsen, icke något lämpligare förslag än just detta torde kunna framkomma såsom en början. Det berör icke på minsta vis domstolarnes organisation. Vi må hafva hvilka slag af domstolar som helst, så inverkar det icke på frågan om skadestånd. Det inverkar icke på första undersökningen och icke heller på bevisningsteorierna, ty det passar in så väl på den fria som den legala bevisningen. Och det kan väl hvar och en fatta, att denna lag icke är beroende deraf, huru vida vi hafva muntligt eller skriftligt förfarande eller, såsom vi nu hafva, blandadt muntligt och skriftligt.

Hur jag än ser saken, kan jag således icke finna annat, än att regeringen förfarit klokt då den framlagt detta förslag, ty om också allt annat af det nya förslaget faller, kan detta bestå, så mycket hellre som det i hufvudsak ej annat är än en ordnad sammanfattning af hvad som redan är stadgadt jemte några föreskrifter i öfverensstämmelse med den praxis, som utvecklats sig till fyllande af luckorna i den nuvarande lagstiftningen.

Jag anhåller om bifall till den nu föredragna paragrafen.

Herr Hedin: Är det verkligen möjligt, Herr Talman! att med svenska Riksdagens Andra Kammares begifvande och medverkan detta lagförslag skulle blifva gällande lag?

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Den näst siste talaren uttalade sitt beklagande för den händelse detta första steg skulle misslyckas, och, såsom han sade, utvecklingen och framåtskridandet afbrytas. Är det utveckling och framåtskridande, som innehålles i detta förslag? Jag skulle för min del mer än beklaga, om Andra Kammaren gäfvé sitt bifall till detsamma. Det är godt och väl, att Riksdagen besitter en stor makt i lagstiftningsfrågor, beskattningsfrågor o. s. v., men denna makt är icke stort att berömma sig af, om den icke användes väl, och man kan aldrig använda den bättre än till att skydda den frihet, förutan hvilken all annan frihet är intet, nemligen den *personliga* friheten och rätten. Huru har den tillgodosetts i detta fall? Jag läser i denna lag, som ju skulle beteckna ett framsteg eller en utveckling från det nuvarande tillståndet, bland annat följande:

»Varder någon, som hvarken innehar fast egendom, embete eller tjänst eller eljest har stadigt hemvist eller yrke inom riket, misstänkt för brott, som afses i 2 §, må han häktas, äfven om särskild anledning ej förekommer, att han afviker eller vidtager åtgärd, som der är sagd.»

Är detta en menligk paragraf? nej. Den är det icke, den är icke i något hänseende en förbättring af den nuvarande lagen. Det skall då blifva ljufva, sköna tider för en Konungens Befallningshafvande af det skaplynné, som han hade eller har — ty han är förmodligen oförändrad — som för några år sedan trodde sig kunna använda den dåvarande försvarslöshetslagen mot strejkande arbetare. I fall den nya försvarslöshetslagstiftningen icke lånar sig till något sådant, så får han nu i stället detta stadgande: »icke har stadigt hemvist eller yrke». Ty, i svåra, arbetslösa tider och med sådana lagskipare som denne polisman, huru många af Sveriges hederliga arbetare skola icke, då tokerierna få makten med en sådan person, anses såsom varande »ntan stadigt hemvist eller yrke» och blifva satte der, hvarest hvarken sol eller måne lyser! Om vi nu skriva en sådan paragraf, skulle jag önska, att man först tillökade domarereglerna med en ny, helt korteligen uttryckt i de berömda orden: arrestera, arrestera!

Man har funnit på en utväg för folk att kunna slippa ifrån häktning i det s. k. reseförbudet. När skall det tillämpas? Med någon kännedom om de traditioner, som gälla inom vår rättskipning, är det icke synnerligen svårt att på förhand säga, att reseförbudet synnerligen skall komma dem till godo, som befinna sig i en bättre social ställning, under det man icke tvekar att besluta häktning mot dem, som äro mera underordnade, mot arbetare, mot den simple mannen, mot dem, hvilka af en bland de många officiella personer, med hvilka jag varit i beröring med anledning af det bekanta Hellgrenska målet i fjol, betecknades såsom hamnbusar. Hellgren kallades så, därför att han försörjde sig med tillfälligt arbete vid hamnarne, och nämnde officiella person såg ut som ett lefvande frågetecken af häpnad och förundran deröfver, att jag kunde finna något att klandra i förfarandet mot en man, som ju var en »hamnuse». Mot sådana generar man sig icke, då det gäller häktning. Men reseförbudet kommer bra till pass för den, som är i bättre kläder; mot honom bör man hysa mera

skonsamhet. Detta lagförslag kan leda till annat, än det gifver sig ut för, det kan komma att i ökad mån leda till olikhet inför lagen.

Har det då visat sig nödvändigt att införa sådana bestämmelser, som här förekomma, om husransakan vid hvilka tider på dygnet som helst? Har det visat sig behof af sådana lagbestämmelser, som här förekomma, angående rättigheten att kränka den hittills i helgd hållna brefhemligheten? Jag har flera gånger hört sägas, att om man vill förändra en gammal lag eller skriva en ny, bör man först hafva erfarenhet och vittnesbörd om bristerna i den gamla, och att man deraf bör låta leda sig till de nya lagbestämmelserna. Jag frågar då: är erfarenheten i Sverige den, att saknaden af rättighet att taga ett åt Kongl. Postverket anförtrodt bref varit till hinder för upptäckande af brott och förbrytares befordrande till straff? Jag tviflar på att någon vågar säga, att erfarenheten visat detta; och likväl vill man, förmodligen därför att den visa lagberedningen läst sådana bestämmelser i utländska lagar, inskrifva dem äfven i en svensk lag.

Det är möjligt, torde någon säga, att med en sådan rättskipning, som vi för närvarande ega, detta allt, som lemnar så många tillfällen till missbruk i domstolarnes och polismyndigheternas händer, icke skall medföra några svårare följder. På denna möjlighet vill jag icke räkna ens under närvarande förhållanden, och ännu mindre vill jag lita på denna försäkran, i fall en häktningsslag sådan som den här föreslagna under möjligen kommande tider af politiskt våldsregimente, såsom t. ex. nu i ett af våra grannländer, sättes i ett maktlystet, grundlagskränkande partis eller dess ministèrs händer. Man skall då sannolikt finna det beqvämt att använda en sådan lag emot politiska motståndare. Nu invändes: det skall finnas »skälig anledning» för häktningen. Men, äfven om det kunde definieras, hvad med »skälig anledning» skall förstås, och om detta icke öfverlemnades åt det individuella godtfinnandet hos polismyndigheterna, så förekommer dock det anmärkningsvärda, att häktning är medgifven för *alla* brott, å hvilka straffarbete *kan* följa. Nu förhåller det sig så, att vår underbara strafflag innehåller latituder ända ifrån sex månaders enkelt fängelse till två års straffarbete. Det är sålunda ingen svårighet att hitta på något brott, hvarför man kan anklaga en person samt häkta honom under förevändning att under vissa försvärande omständigheter straffarbete derpå kan följa. Dertill kommer ytterligare en betänklighet, som icke är förebyggd i detta lagförslag genom dess bestämmelser om så kallad förberedande undersökning. En person anklagas, häktas, och sitter i häkte längre eller kortare tid utan att det ens är konstateradt, att det påstådda brottet verkligen blifvit begånget, vare sig af honom eller af någon annan människa på jorden. Sådant är genom detta lagförslag icke förebyggt, utan går för sig lika väl enligt 3:dje kapitlet deri som under nuvarande rättskipning. Såsom bekant, hände det för någon tid sedan, att en qvinna anklagade en man för att hafva stulit en sparbanksbok, och mannen häktades. Målet handlades af en af dessa berömda rådstufvurätter, hvilkas historia väl en gång skall blifva skriven. Vid första ransakningen förekom ingen anledning till antagande att mannen begått brottet, men domstolen vidhöll häkt-

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången brottmål.
(Forts.)

ningen utan att bekymra sig om, huru vida sparbanksboken verkligen var bortstulen, hvilket icke var händelsen. Hvad hindrar väl att så kan försiggå äfven sedan denna lag kommit till stånd, oaktadt 2:dra och 3:dje kapitlens bestämmelser om förundersökning; hvad hindrar att en person hålles häktad utan att det är konstateradt att brott blifvit begånget. Jag vet icke huru det skulle vara möjligt att skriva en lag, som bättre än den föreslagna, utan öfverträdande af lagens ordalag, lånar sig till ett vapen för politiska förföljelser. Jag skulle möjligen kunna förlika mig med förslaget, om här i landet funnes någon egentlig embetsmanansvarighet, men när jag ser huru embetsmanansvarigheten tillämpas, så har jag mer än en gång funnit mig föranledd att tycka, att om man stryker ut hela 25:te kapitlet strafflagen eller låter det stå qvar, så gör det ungefär detsamma. Jag hörde ett mummel, som jag vill besvara. Det hände för icke länge sedan, att en landshöfding, en af Konungens högtbetrodde män, tog sig före att låta polismän från ett annat land efterspana en svensk medborgare, misstänkt för att i det främmande landet hafva begått mord på en annan svensk undersåte. Han ej blott lät de danske polismännen efterspana och gripa honom, utan han utlevererade honom till främmande makt, alldeles som om 10:de kapitlet 22 § rättegångsbalken icke existerade. Härför blef landshöfdingen åtalad — och dömd till 50 kronors böter för detta grofva embetsbrott.

Om vid ett sådant tillfälle någon skulle säga eller skriva, såsom sanningen är, att en sådan Konungens högtbetrodde man handlat som ett okristligen stort nöt, så kan han, dragen inför rätta, fällas till tusen kronors böter eller ett års fängelse för "smädelse", under det att den, som begått embetsbrottet, får försona detta förmodligen mycket lindriga fel, att utleverera en svensk man till ett främmande lands myndigheter, med 50 kronors böter. Eller en Konungens Befallningshafvande låter sätta in en person under 18 års ålder på vatten och bröd, liksom han aldrig hade hört talas om strafflagen. Han åtalas och dömes till 25 kronors böter, ja, i ett alldeles liknande fall har till och med dömts efter en ännu lägre tariff, hvarigenom den felande sluppit med 20 kronors böter. Är det nödvändigt att erinra om det så kallade falskmyntarmålet i Kristinehamn? Denna stad är också platsen för en af de der berömda rådhusrätterna. Det var ju icke någon falskmyntning begången. Detta brydde rådhusrätten sig icke om, men häktade folk och höll dem häktade, det gjorde den. Rådhusrätten åtalades härför, men Hofrätten och Högsta Domstolen voro ense om, att denna rådhusrätt var höjd öfver allt beröm.

Under sådana omständigheter betraktar jag embetsmanansvaret, sådant det traditionellt tillämpas här i landet, såsom något i hufvudsak icke existerande, och därför säger jag, att dessa häktningens bestämmelser lemna det allra största utrymme, helst för en person i en högre officiel ställning, att utan någon egentlig risk anställa så många häktingar han behagar och utsprida så många påståenden som helst om brott, för hvilka straffarbete kan följa. Det är så väl med hänsyn till lagens tillämpning under nuvarande tid som med hänsyn dertill, att den under förändrade förhållanden skulle kunna blifva ett farligt

maktmedel i den orättfärdiges hand, som jag motsätter mig densamma. En god lag är egnad att uppfostra folket och myndigheterna till rättssinne, pligtkänsla och humanitet, men en lag sådan som denna är egnad att vidmakthålla hvad som redan lefver allt för djupt inrotadt, åtminstone hos nästan allt hvad polismän i vårt land heter, eller att man icke behöfver göra några vidare omständigheter med en person, som är i en underordnad ställning eller är klädd i en dålig rock. De veta för öfrigt, att, om de någon gång åtalas, lagen är så mild mot dem, att de gerna kunna skratta åt alltsammans.

Jag anhåller om afslag å den nu föredragna paragrafen.

Häruti förenade sig Herr Larsson i Löa.

Herr Lilienberg: Jag förmodar att antingen chefen för Justitiedepartementet eller vice ordföranden i Lag-Utskottet kommer att bemöta åtskilligt af hvad den senaste talaren anfört i afseende å eubetsmännens ringa ansvarighet. I *den* punkten har han otvifvelaktigt rätt, att i det nu föreliggande lagförslaget de bestämmelser, som kunna föranleda personers häktning, blifvit skärpta, utan att det motiverats, hvarför denna skärpning skulle ske.

Jag begärde ordet egentligen för att vända mig mot vice ordföranden i Lag-Utskottet, beträffande hans anmärkning mot 9:de §. Det är alltid ledsamt, när det visar sig att jurister hafva olika meningar om hvad som är lag. Han har icke den uppfattning, som jag trodde vara den allmänt gällande, och han har sagt att han skulle kunna åberopa åtskilliga jurister, som äro af samma mening som han, äfvensom att praxis redan vore sådan som den, hvilken skulle fastslås genom denna nya lag. Jag är ledsen att höra det; jag trodde att meningen var odelad åt andra hållet och jag skulle också kunna ställa fram åtskilliga jurister, som äro af samma mening som jag.

Han nämnde äfven något om att man genom denna § skulle kunna förebygga något slags maskopi eller öfverenskommelse, som kunde ingås mellan åklagaren och den tilltalade, ledande dertill att den tilltalade skulle kunna slippa ifrån ett åtal, för hvilket han vore föremål. Detta kan jag icke fatta. Sådant kan ju ske redan i denna stund, om åklagaren är så usel, att han låter vidtala sig af svaranden att undanhålla bevisning, så att den tilltalade derigenom blifver frikänd.

För öfrigt vidhåller jag mitt yrkande, och jag vill, med anledning af hvad Herr Justitieministern och åtskilliga andra yttrat, säga att, om detta lagförslag blir afslaget, jag icke tror att detta bör betraktas såsom likgiltighet från Andra Kammarens sida för rättegångsreformen i sin helhet. Man är blott något betänksam vid första steget och man anser att ingen fara är för handen, om det skulle dröja ett eller annat år med detta förslags upphöjande till lag.

Herr Rydin: Jag skall blott svara på några anmärkningar, som gjordes mot mitt förra anförande.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Jag återkommer dervid till frågan om den förberedande undersökningen. I afseende härå är det något oklart, hvartill detta skall tjena. Det är icke något obligatoriskt förhör, som skall ske med hvar och en, som åtalas för en förbrytelse som utgör föremål för allmänt åtal, och genom hvilket, såsom chefen för Justitiedepartementet ansåg, det skulle vara mer än nu förebyggt, att den åtalade utan någon föregående utredning af målet genast behöfde införas inför domstolen, som hade att göra med en hel rad af vittnen, hvilka kanske ingenting hade att upplysa. Så länge ett sådant försök ej är obligatoriskt, kan hvilken målsegare som helst, med förbigående af åklagarens eller polismyndighets undersökning, låta saken komma för domstol i outredt skick.

Vidare beträffande den omständigheten, att man genom detta förhör skulle kunna åstadkomma en samling af bevisningsmaterial, vill jag anmärka, att det är så kort tid bestämd mellan den dag, då en person blifvit häktad, och då domaren skall hålla ransakning, att det blir ganska svårt att anställa förberedande förhör, innan domstolen måste taga saken om hand. Således tror jag att med detta förberedande förhör icke mycket är vunnet, emedan det är helt och hållet fritt och endast tillkommet för att den person, som det åligger att efter anmälan åtala, må kunna se till att han fredar sig mot ansvar för obehörigt åtal.

Vidare förklarades, att det för närvarande finnes samband mellan åklagare- och polismyndigheten. Ja, det vet jag, att polismyndigheten kan göra detsamma som åklagaremyndigheten, och jag anser att det icke bör kunna vara något hinder för t. ex. en kronofogde eller länsman att vara åklagare och polisman i samma person. Men hvad jag vill påstå är, att der det finnes en polismyndighet, är det den, som skall vidtaga den förberedande undersökningen. Detta bör vara tydligt uttatt, såsom i den äldre lagberedningens förslag, så att det icke blir någon kollision mellan åklagare- och polismyndigheten.

Vidare har den ärade vice ordföranden i Lag-Utskottet förklarat, att detta förslag icke skulle stå i något sammanhang med rättegångsförfarandet och bevisföringen.

Jo, ett sådant sammanhang eger verkligen rum just i afseende på det förberedande förhöret, ty skall det vara af någon vikt, så är det nödvändigt att det äfven får den uppgiften att samla bevisningsmaterial och att det således kan göra undan åtskilliga förberedande åtgärder, som underlätta målets handläggning vid domstolen. Här talas icke om något vittnesförhör. Det är sålunda klart, att sedan det förberedande förhöret egt rum, går målet till domstolen, och det blir samma långsamma gång som hittills. Vid domstolen skola samma vittnen höras, som redan blifvit förhörda, och således är icke detta förberedande förhör af någon större vikt, än nu är fallet med dessa förhör.

Vidare anmärkes det, att i afseende på häktning vore en särskild garanti gifven i häktninglagen, nemligen den, att Konungens Befallningshafvande skulle pröfva, huruvida en häktad skulle försättas på fri fot eller fortfarande hållas häktad. Men i 19 § 9 mom.

af promulgationslagen finnes redan stadgad, att Konungens Befallningshafvande skola pröfva, huruvida en häktad person skall lemnas på fri fot eller fortfarande hållas häktad, och äfven i instruktionen för rikets landshöfdingar finnes en sådan pröfningsrätt gifven.

Hvad slutligen beträffar det yttrandet, att en ändrad lagstiftning på ifrågavarande område bör åstadkommas på de partiella reformernas väg, så delar jag fullkomligt denna uppfattning. Men för att kunna på den vägen nå målet är det väl ändå nödvändigt att hafva förslaget i sin helhet klart för sig. När man i strafflagen ändrade gamla missgerningsbalken och införde det ena kapitlet efter det andra, så var dock hela förslaget till ny strafflag utarbetadt. Man visste sammanhanget mellan de olika delarne, och därför var det lätt att då göra partiella reformer. Men att, innan förslaget om ny rättegångsordning och dertill hörande förordningar blifvit pröfvadt i sin helhet, intaga 3 nya kapitel, mot hvilka anmärkningar blifvit gjorda och kunna göras, som äro af icke så alldeles obetydlig art, kan ju icke vara skäl.

En ärad talare, som uttalade sig för detta förslags antagande, yttrade, att det vore beklagligt, om man i fråga om en så stor och vigtig reform som vårt rättegångsväsendes ombildning skulle misslyckas redan vid det första steget. Men *c'est le premier pas, qui coute*, som det heter, och jag hemställer, om det icke just här är af vigt att göra den omsorgsfullaste pröfning, innan man går vidare.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Chefen för Kongl. Justitiedepartementet, Herr Statsrådet von Steyern: Jag ber endast att få i korthet bemöta några af de anmärkningar, som af en talare på stockholmsbänken framstälts mot det föreliggande förslaget.

Han fäste sig först vid föreskriften i 3 § 3 kap., att om "någon, som hvarken innehar fast egendom, embete eller tjänst eller eljest har stadigt hemvist eller yrke inom riket, varder misstänkt för brott, som afses i 2 §, må han häktas, äfven om särskild anledning ej förekommer, att han afviker eller vidtager åtgärd, som der är sagd". Här är icke fråga om andra brott än sådana, som i lagen äro belagda med straffarbete, och stadgandet öfverensstämmer till innehållet fullkomligt med nu gällande lag. Något missbruk vid tillämpningen har mig veterligen ej uppstått vare sig inom den ene eller andre landshöfdingens län.

Mot stadgandet om reseförbud anmärkte han, att en embetsman möjligen deraf skulle taga sig anledning att visa partiskhet till förmån för de bättre lottade i samhället, så att reseförbudet blefve tillämpadt på dem, men de fattige häktade.

Detta är en beskyllning, som jag icke ens vill upptaga till bemötande; med argument, som endast innehålla obefogade och obestyrkta misstankar, kan man naturligtvis uppträda mot hvilket lagförslag som helst.

Han har vidare frågat, om det visat sig nödvändigt att skärpa bestämmelserna angående husransakan? Härpå vill jag svara, att i nu

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

gällande lag finnes icke någon bestämmelse angående offentlig myndighets rätt att anställa husransakan. Den talar endast om enskild persons rätt att efter tillstånd af offentlig myndighet sjelf ransaka efter gods, som blifvit honom fränstulet. Men en lag, som gifver den enskilde en sådan rätt, kan icke hafva för afsigt att utestänga de offentliga myndigheterna från rätt till husransakan, då det sker på det allmännas vägnar. Min mening är därför, att den offentlige åklagaren redan nu har en sådan rättighet, utan att lagen för densamma bestämt några gränser. Det föreliggande förslaget, som noga utstakar gränserna för myndighetens befogenhet, snarare inskränker än utsträcker denna.

Han undrade, om någon vågade påstå, att behof yppat sig att tilldela åklagaren en sådan befogenhet att öppna telegram och bref till och från den för gröfre brott misstänkte, som omförmäles i 2 kap. 30 §. Ja, det har verkligen så gjorts. Erfarna polismän här i Stockholm hafva försäkrat mig, att gripandet af rymda förbrytare blifvit högeligen försvåradt och i vissa fall omöjliggjordt derigenom att man icke fått öppna från dem aflåtna bref och telegram, som uppenbarligen meddelade underrättelser om deras förehafvanden. Detta är hufvudsakliga anledningen till stadgandena i denna paragraf.

Vidare har han lagt förslaget till last, att det ej hindrade att hädanefter som hittills fall kunde inträffa, då genom oförstånd å myndigheternas sida personer blifvit häktade och i häktet kvarhållits, oaktadt det sedan konstaterats att något brott icke blifvit begånget. Det är just förundersökningens uppgift att förebygga sådana misstag, men det är omöjligt att genom någon lagstiftning helt och hållet förekomma dem.

För öfrigt ger denne talares framställning mig anledning till den anmärkning, att det icke kan vara rätt och i sin ordning att här framdraga ett eller annat undantagsfall, och till dem och endast till dem referera lagens stadganden, hvilka naturligtvis i främsta rummet äro affattade med afseende å de grofva förbrytelser mot såväl person som egendom, hvilka dagligen förekomma. Begås i ett eller annat undantagsfall missbruk, så finnas nog här i landet lag och rätt och domstolar för att stäfja sådana, lika väl när det gäller embetsmän som andra. Men därför bör man icke lämpa lagen så efter undantagsfallen, att den blifver oduglig för vanliga fall och ställer de offentliga myndigheterna redlösa emot sådana förbrytelser, för hvilka det är deras första pligt att skydda samhällets laglydiga medlemmar.

Herr Schenström: Om än det nu föreliggande lagförslaget icke i sig innebär så viktiga stadganden som man velat påstå, eller är ett inlägg af den beskaffenhet, att det nu nödvändigtvis borde antagas, så är det likväl förstlingen af det stora och vidsträckta lagarbete, som föregår i vårt land, och för den skull bör man finna det högst angeläget att hvar och en, som bemödat sig att tänka i denna fråga, äfven må uttala sig. Här har sagts att det vore lyckligt, om förslaget antoges, men deremot en stor skada, om det icke vunne Riksdagens bifall. Jag är af en alldeles motsatt åsigt, icke endast med anledning af de anmärkingar, som framstälts emot förslaget, utan

derföre att jag icke ser huru det skall vara möjligt att, enligt vår Riksdagsordning, vid ett lagförslags bedömande få en andra läsning på annat sätt, än att man första gången afslår detsamma. Jag skulle tro att sambandet i lagstiftningen skulle vinna högst betydligt, om Riksdagen blefve i tillfälle att yttra sig öfver de särskilda delarne af förslaget och sålunda afslå detta, för att det må å nyo förekomma till behandling inom Lagberedningen, och att de anmärkningar, som inom Riksdagen gjorts emot förslaget, må komma under ompröfning och ställas i samband med de lagar som komma skola. Jag vill derfor icke sätta mig emot ett afslag å denna lag, på det att den, som jag sade, måtte återgå till Lagberedningen, för att denna måtte få tillfälle att öfverväga, huruvida de anmärkningar, som äro framställda emot lagen, finnas vara af beskaffenhet att böra beaktas.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmät.
(Forts.)

En af vårt lands mest framstående jurister, Johan Gabriel Richert, har sagt, att det är ingen sak i lagskipningen, som är så obetydlig, att man icke behöfver tänka på den. Dessa ord vill jag tillämpa på lagstiftningen, i synnerhet då man har en hel processrätt till afgörande. Enligt min tanke är det af högsta vikt, att man icke lösrycker delarne från hvarandra och antager eller förkastar dem genom votering. Här äro också anmärkningar framställda af en del talare emot åtskilliga paragrafer, hvilka anmärkningar, enligt mitt förmenande, äro synnerligen beaktansvärda.

Det har under öfverläggningen yttrats åtskilligt, som jag kan biträda och som gör, att jag icke i den utsträckning, jag annars tänkt, behöfver beröra de särskilda §§, men något kan jag dock icke underlåta att nämna. Hvad Herr Berglöf anförde i afseende på magistraten är något, som torde böra ställas i öfverensstämmelse med stadgandet i promulgationslagen.

I 2 kap. 6 § heter det: "erfordras vid efterforskning af brott åtgärd utom åklagarens eller polismästarens tjenstekrets, ege han anlita allmän åklagare eller polismyndighet i den ort, der åtgärden skall vidtagas". Detta innebär för åklagaren rätt att anlita närmaste polisman, men här finnes intet ord, hvarigenom en polisman bemyndigas att utom sitt distrikt fortsätta efterspaningar hela vägen igenom. Äfven vid gröfre brott, såsom mordbrand, som numera beklagligen är ganska vanligt, dråp eller dylikt, kan icke åklagaren fortsätta undersökningen från ett till annat distrikt, utan han måste oupphörligen anmäla sig hos någon distriktens polisman och begära tillåtelse, och derigenom kan han måhända under tiden förlora sitt ändamål. Jag har flere gånger just i fråga om gröfre brott varit i tillfälle att se, huru nödvändigt det är, att den person, som först fått kännedom om brottet, får fortsätta spaningarna för gerningsmannens upptäckande och gripande.

I 7 § heter det: "Finnes brott vara föröfvadt, för hvilket i lag såsom lägsta straff bestämmes straffarbete i 2 år eller längre tid, skall anmälan om brottet ofördröjligen göras hos Konungens Befallningshafvande; dock fortfare allmän åklagare eller polismästare med den efterforskning, som på honom ankommer." Denna anmälan hafva Justitieråden Huss och Östergren ansett vara obehöflig, och detta vill jag biträda.

Så har jag en liten anmärkning mot redaktionen, då det i 3

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

kap. 18 § i fråga om ransakning med häktad person heter, att anmälan skall göras hos "Rätten eller domaren". Det borde väl vara motsatsen: domaren eller Rätten, eller också torde det vara tillräckligt med endast domaren.

Vidare säges i samma paragraf, att det skall ankomma på *Konungen* att bestämma tid för ransaknings början, då hinder i någon ort af landet möter för dess företagande inom lagstadgad tid. Jag vet icke hvarför Konungen skall besväras härmed, ty så viktigt kan det väl icke vara, att denna anmälan hädanefter skall frångå öfverdomstolen.

I följd af hvad emot förslaget förekommit, torde det icke anses såsom något rätthafveri, om man nu yrkar afslag å lagen och jag är öfvertygad, att Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet icke skall med misshag upptaga de inom Kammaren framställda anmärkningarna. Jag tror ock, att saken skall vinna på att ännu en gång pröfvas.

Jag anhåller alltså om afslag på det framlagda lagförslaget.

Herr Grefve Sparre: Under erkännande af de skäl, som af Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet anförts för vidtagande af en partiel reform i rättegångsordningen, kan man likväl med fog fråga: är det just *denna* del, hvarmed man borde börja, eller är det icke otvifvelaktigt, på sätt den ärade talaren på upsalabänken nämnde, att, om man skall börja med någon viss del, måste det vara den om domstolsförfattningen, emedan deraf är hela den öfriga lagen beroende? Herr Statsrådet sade, att det icke kunde komma i fråga, att man skulle frånträda nuvarande domstolsinrättningen på landsbygden, men äfven om jag medgifver detta, måste det dock blifva väsentliga förändringar i fråga om dennas sammansättning; ty icke kan det vara meningen att fortfara på samma sätt som hittills, att i en domsaga skall såsom nu vara 5 eller 6 olika rättegångsställen. Det måste blifva ett eller högst två tingsställen för hvarje domsaga. Till bevis på huru detta kan inverka på den sak, som nu är före, vill jag anföra 18 § i 3 kap. af förslaget, som bestämmer, att rättegång skall å landet börjas inom 10 dagar efter häktningen. Jag tror, i likhet med föregående talare, att detta är omöjligt på åtskilliga ställen, och det skulle i alla fall vålla synnerligt besvär både för domare och nämnd, i all synnerhet om den ordinarie tingsdagen infölle några dagar efter den, då den häktade enligt lagen skall inställas inför Rätten. Detta vill jag endast nämna såsom bevis på att af domstolsorganisationen är hvarje särskild del af rättegångsordningen beroende, och jag kan icke rätt inse huru man skall kunna börja med den nu ifrågavarande delen deraf, utan att man fått klart för sig, huru saken ställer sig i sin helhet.

Öfvergår jag nu till den frågan: är denna del af rättegångsordningen företrädesvis nödvändig, och böra vi på den grunden antaga densamma, så måste vi erinra oss hvad Lag-Utskottet sjelft säger, att förslaget icke innehåller några väsentliga nyheter, och jag tillägger för min del: "det goda i lagen är icke nytt, och det nya är icke godt".

Här hafva blifvit framställda ganska väsentliga anmärkningar mot lagförslagets särskilda detaljer. Utan att upprepa dessa anmärkningar,

vill jag endast be att få påpeka, att en stor del af de bestämmelser, som här förekomma, återfinnas i promulgationslagen, som utgafs då strafflagen tillkom. Att nu ur promulgationslagen uttrycka några delar, och här införa dem med förändringar — som icke alltid blifvit förbättringar — skulle endast tjena till att öka antalet på de många afsöndrade lagar vi ega; och domaren skall sålunda alltid komma att befinna sig i svårare belägenhet, därför att det blir svårt för honom att veta, hvilka paragrafer som äro upphäfdade och hvilka som stå kvar. Detta hindrar likväl icke, att man vid en ny rättegångsordnings genomförande kan gå på de partiella reformernas väg. Men att då taga in sådant, som i själfva saken icke är nytt och som delvis finnes i en annan lag, kan jag för min del icke finna lämpligt.

Här har talats mycket om den förberedande undersökningen och på ett sätt, som gör att man skulle kunna sluta sig till, att sådana undersökningar förut icke funnits. Men sedan många år ske sådana ständigt, åtminstone i det län der jag är landshöfding; när någon arresterats och sändes till länsfängelset, medskickar alltid länsmanen eller den myndighet, som häktat, protokoll öfver sådan förberedande undersökning, som här afses. — Detta är sålunda något, som praktiken sedan många år redan antagit, och vid den länsmansexamen, som inför landshöfdingen eger rum, är just uppsättandet af ett sådant förberedande undersökningsprotokoll ett af de skriftliga prof, som vi alltid förelägga.

Detta är sålunda ingenting nytt, och jag är öfvertygad, att de af mina kamrater i Kammaren, hvilka tillhöra lands- eller stadsdomstolar, skola kunna intyga att sådana förberedande undersökningar allestädes anställas.

Det är långt ifrån att jag härmed skulle vilja motarbete eller lägga hinder i vägen för det lagarbete, som nu pågår, och hvarpå arbetats i flera år. Men jag tror icke att det förslag, som nu föreligger, hvarken skall kunna tjena som grundval för detta arbete eller vara en förberedande åtgärd, som underlättar införandet af förbättringar på öfriga områden.

I fråga om de anmärkningar, som blifvit gjorda särskildt rörande 9 § och dess ordalag, finner äfven jag den i denna paragraf uttalade grundsatsen vara en betänkelig nyhet. Jag har visserligen hört Lag-Utskottets vice ordförande säga, att han alltid tillämpat dessa grundsatser. Men jag undrar om han finner detta rätt, i fall han rätt läser 12 kap. 2 § Rättegångsbalken, der det heter: "Är någon förfallolöst borta, då han ropas af Rätten fram att kära eller svara, böte två daler. Kommer hvarken kärande eller svarande, å landet innan Häradstingets slut, eller i stad innan rättegångstimman ute är, böte vardera dubbelt. Kommer svaranden å första ting, innan det ändas, och blifver käranden ute, böte som sagdt är, och gälde han svaranden dess kostnad, der han ej vid nästa Ting å landet, eller inom en månad i staden gitter visa, det han laga förfall haft, och att han ej kunnat Rätten det kungöra. Stämmer ej käranden saken in och den fullföljer å den tid som nu är sagdt, vare svaranden för hans käromål fri."

Nu väntar jag att någon säger, att detta gäller om civila mål,

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.

(Forts.)

Rörande för-
slag till lag
angående
vissa delar af
rättegången
i brottmål.
(Forts.)

men icke har afseende på brottmål. Men vi veta att civil- och kriminalprocesser i 1734 års lag icke äro så skilda åt, att man icke mycket väl ex analogia kan tillämpa en princip från det ena området äfven på det andra.

Det skulle vara ytterst svårt, om en person skulle kunna 3, 4, 5 å 6 gånger efter hvarandra uttaga stämning mot mig, och det icke skulle blifva slut på dessa stämningar, eftersom påföljden för honom icke skulle blifva någon annan, än att han finge betala rättegångskostnaderna. Ty de värsta grälmakarne äro oftast de, som hafva minst råd att betala.

Då nu denna del af rättegångsordningen icke är den, som företrädesvis förtjenar att omarbetas, och då jag icke tror att ett afslag å denna lag kan hindra arbetet på rättegångsordningen i dess helhet, samt då en återremiss icke skulle tjena till något, får jag för min del yrka rent afslag.

Herr Thomasson: Den ärade talaren på upsalabanken upprepade hvad han i sitt första anförande yttrade, att det för honom vore oklart hvad som med det förberedande förhöret afsågs. Jag tror dock, att detta numera blifvit så klargjort både från statsrådsbanken och af andra talare, att jag icke torde behöfva vidare orda derom. Han ansåg äfven, att det icke skulle vara tid att hålla detta förhör inom den här bestämda tiden af resp. tio och tre dagar, inom hvilken ransakningen skulle börja. Men den ärade talaren tyckes hafva förbisett, att denna tid af 10 och 3 dagar räknas från den dag, måiet blifvit hos Rätten eller domaren anmaldt, äfvensom den viktiga omständighet, att den åklagare å landet, som vill anställa åtal, kan vinna ända till 14 dagars uppskof med målets hänskjutande till domstol just för att kunna samla bevis.

En talare på stockholmsbanken, som för öfrigt bemötts af Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet, yttrade något som, såvidt jag hört, ännu icke blifvit besvaradt. Han berättade nemligen åtskilligt om en af "de berömda rådhusrätterna", till hvilka han tycktes hafva ett horn i sidan, och sade, att den gång på gång kvarhållit en person i häkte för stöld, utan att rådhusrätten gjorde sig besvär med att taga reda på, om någon stöld (af en sparbanksbok) verkligen egt rum. Det befans emellertid att sparbanksboken aldrig blifvit stulen, och talaren utropade med den starka patos, som ibland är det enda starka i hans bevisföring: hjälpa och skydda dessa förberedande förhör mot häktning, eller kan icke en oskyldig person hållas häktad lika väl ändå? Jag ber få fästa uppmärksamheten på, att det förberedande förhörets förnämsta uppgift är att undersöka, om brottet blifvit begånget och om häktning bör ega rum, och hade i det af denne talare omnämnda fall sådant förhör egt rum, hade denna staccars menniska säkerligen icke blifvit häktad och följaktligen icke heller i häkte kvarhållen.

De skäl, Herr Grefve Sparre anförde emot förslaget, gingo hufvudsakligen ut på, att detsamma icke är af synnerlig vikt. Jag har redan framhållit, att just därför att förslaget icke är synnerligt ingri-

pande, var det lämpligt att nu framkomma dermed, och att det är nödvändigt att genom lag befästa en gammal praxis, sådan som den om förberedande undersökning.

I fråga om min tolkning af § 9 och huruvida jag gjort orätt eller icke, då jag låtit målet förfalla, när målseganden frånträd sin talan, ber jag få fästa Grefve Sparres uppmärksamhet derpå, att hvad han nyss uppläste gäller endast *civila* mål och är sålunda icke här tillämpligt. Berörda lagrum handlar vidare om uteblifvande från Rätten, icke om nedläggande af åtal.

I sjelfva saken förefaller det mig högst besynnerligt att, sedan man under en lång följd af år klagat öfver det oeffterättlighetstillstånd, hvori rättegångsväsendet nu befinner sig, då regeringen nu framlägger förslag till att börja en reform, som icke kan ske på en gång, den ene efter den andre kommer och säger, att det väl icke är så brådt härmed, utan att man ännu gerna kan vänta några år.

Jag anhåller om bifall till den föredragna paragrafen.

Herr von der Lancken: För min del tror jag, att talarne på stockholmsbänken gifvit saken vida större dimensioner än den förtjenar. Något tal derom, att den individuella friheten skulle vara hotad eller att embetsmännen för framtiden mindre eller mera än nu skulle blifva underkastade ansvar för möjliga tjenstefel, kan så mycket mindre komma i fråga, som hela lagförslaget väsentligen är eu kodifikation af hvad förut gällt, vare sig nu detta berott på klar lag eller småningom utbildad praxis.

Endast en anmärkning ber jag få framställa mot Herr Hedins yttrande angående den föreslagna rättigheten att taga bref på posten eller telegram. Han gjorde ett synnerligt starkt argument deraf, men jag ber att få erinra, att denna sak, att taga om hand bref eller andra försändelser, redan följer af stadgandet angående husransakning och är en ren konsekvens deraf.

Uppskjut ransakningen några timmar, och brefvet, som legat på posten, är kommet i den mistänktes ego, och ingen lärer väl vilja gå så långt i sin ifver för den individuella friheten, att han vill förneka den myndighet, som håller husransakan, rätt att taga ett dervid funnet bref i förvar, om skäl förefinnas, att upptäckten af ett gröfre brott derigenom kan väsentligen befordras. Saken reducerar sig, som sagdt, sålunda helt enkelt dertill, att rättigheten att omhändertaga bref å postkontoren endast är en konsekvent tillämpning af stadgandena om husransakan.

Då Grefve Sparre ifrågasatt, hvarför man skulle börja reformarbetet med den nu föreliggande delen af processen, ber jag få erinra, att just stadgandena om häktning och polisförhör äro hos oss minst utvecklade. Det lär väl icke kunna bestridas, att rätten att häkta personer är i Sverige omgärdad med mindre garantier än annorstädes, och om jag, å ena sidan, sanningen likmätigt måste medgifva, att de tjenstemän, åt hvilka denna rätt lemnats, på ett synnerligt aktningvärdt sätt handhaft den, så torde väl å andra sidan det icke kunna an-

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande för-
slag till lag
angående
vissa delar af
rättegången
i brottmål.
(Forts.)

ses opåkalladt att med några gränser omgärda ifrågavarande rätt. Nu stadgas i det föreliggande lagförslaget — och det anser jag vara en ganska stor förbättring — att, i samma ögonblick den häktade ankommer till länshäktet, en öfverordnad myndighet skall pröfva, om skäl till häktningen förefinnes. Enligt gällande bestämmelser är det möjligt att en person, som blifvit häktad af en länsman, kan få sitta häktad i 3 veckor förr än annan myndighet kommer i tillfälle att pröfva häktningsåtgärden. Vi veta ju alla, att förfaringsättet vid underrätt å landet är sådant, att ransakningen i allmänhet icke företages till behandling förr än tre veckor efter häktningen, och då får den häktade sitta häktad under denna tid på en underordnad tjänstemans ansvar. Jag hemställer, om icke det skulle innebära ett stort företräde, att öfverordnad myndighet skall pröfva, huruvida häktningsåtgärden är berättigad eller icke.

Vidare har Grefve Sparre anmärkt, att det vore alldeles omöjligt att genomföra det nya stadgandet om ransakningens påbörjande inom 10 dagar efter det nya anmälan om häktningen till domstolen inkommit. Jag hemställer emellertid, om icke just detta stadgande är ett förnyadt bevis på den omsorg, lagstiftaren egnar den personliga friheten, som talaren på stockholmsbanken ansåge genom lagförslaget hotas, och om det rimligen kan begäras, att i ångans och telegrafens tidevarf de frister för en häktads inställelse inför domstol, som under helt andra förhållanden bestämdes, fortfarande skola få gälla. I stället för att den tilltalade nu i allmänhet får sitta 21 dagar, innan domstolen kommer att pröfva häktningsåtgärden, skall han hädanefter blott få sitta 10 dagar. Dessutom ber jag herrarne ihågkomma att, i fråga om de orter, der svårigheter uppstå för införande af det nya stadgandet, Kongl. Maj:t skall ega rätt att utsträcka den tid, inom hvilken ransakningen skall börjas.

Grefve Sparre påstod vidare, att det icke vore skäl att i förevarande fall skapa någon ny lag och dymedelst öka det virrvar i lagstiftningen, som han förmenade redan förefinnas. Illa skulle det emellertid vara, om icke lagstiftningen förmådde följa med den stigande rättsutvecklingen och gjuta nya former åt de nya förhållanden, som alltjemt framträda, och annat lär väl, för så vidt angår de nya stadgandena i lagen, icke vara i fråga. Vi hafva kommit till insigt, att det är illa bestäldt med garantierna för den personliga friheten och att det är illa bestäldt med de myndigheter, som hafva till åliggande att förekomma brott, och därför vilja vi afhjälpa dessa brister.

Han sade vidare, att det redan nu finnes en förberedande undersökning. Ja väl, men inga instruktioner att hålla sig till. Det är endast praxis, som bestämmer huru man i detta afseende skall gå till väga. Vid sådant förhållande kan det väl icke ligga något ondt deri att få till stånd detaljerade föreskrifter, hvarefter man kan rätta sig.

Slutligen ber jag få säga, att jag i afseende på den mycket omtalade 9 § instämmer med Herr Thomasson. Äfven jag får bekänna, att jag tillämpat den nu gällande lagen så, att, om käranden frånträtt sin talan, svaranden icke kan dömas åt saken. Jag tror, att ett au-

nat förfaringssätt skulle strida mot de grundsatser, som finnas nedlagda i vår nuvarande lagstiftning. Der ingen åklagare finnes, der finnes heller icke någon domare. Dessutom måste vi ihågkomma, att käranden i hvarje fall får betala rättegångskostnaden; och uppenbarligen måste deri ligga någon garanti mot de ohemula rättegångar, hvarmed en svarandepart kan trakasseras. Att för den motsatta meningen åberopa 12 kap. 2 § Rättegångsbalken går icke an, då detta lagrum endast rör civila mål och i alla händelser afser det fall, då käranden uteblifver, icke det, då han afstår från fullföljd af sin talan.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Joh. Ohlsson: Såsom det synes mig, hafva Herrar Rydin, Hedin och Schenström äfvensom Grefve Sparre anført så tungt vägande skäl mot antagandet af föreliggande lagförslag, att jag för min del icke är tveksam att lemna min röst för afslag å detsamma. För egen del ber jag endast få tillägga, att det framsteg, som man kan hafva rätt att fordra af lagstiftningen just på detta område, vore det, att en bestämd skilnad gjordes mellan misstanke för brott mot religionslagarne eller för politiska brott och misstanke för andra brott. När icke någon dylik gräns blifvit uppdragen, så kan jag icke med min röst biträda förslaget.

Herr Sven Nilsson: Jag har med största uppmärksamhet afhört den öfverläggning, som nu egt rum, och har derunder försökt att sätta mig in i denna föreliggande stora och viktiga fråga. Jag har vidare icke funnit de anmärkningar, som uttalats emot förslaget, vara af den beskaffenhet, att man med anledning deraf bör förkasta det nu framlagda lagförslaget. Den anmärkning, som man ansett böra tillmätas den största betydelsen och som äfven af framstående jurister inom Kammaren uttalats mot förslaget, är den, att man icke vill åt polismyndigheten öfverlemna den förberedande undersökningen om brott, som begåtts innan häktning företages, eller stämning uttages, utan denna undersökning skulle falla under ett nytt slag af domstolar, och således ny tjenstemannacorps blifva nödig. Jag föreställer mig, att om förslaget nu faller, och man således vill att förslaget skall pröfvas ännu en gång på grund af de anmärkningar, som emot detsamma blifvit gjorda, så har ett förslag som går i den sålunda antydda riktningen, icke stor utsigt att blifva af Riksdagen antaget. Jag tror därför att, om än förslaget nu faller, regeringen icke bör fästa det ringaste afseende vid dessa anmärkningar, vid förslagets framläggande å nyo, allra helst, som det föreliggande förslaget i detta afseende är särdeles både praktiskt och godt.

En annan anmärkning, som rigtats emot detta lagförslag, är den, att enligt detsamma ransakningen skulle börja tidigare och med mindre mellantider fortsättas, än som nu är förhållandet. Jag anser det vara i högsta grad omenskligt att hålla den brottslige så länge häktad som nu, innan förhör med honom anställles. Jag tror att, äfven om det skulle blifva mera påkostande för domare och nämnd, med möjligen oftare

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

påkommande sammanträden, så bör man väl äfven taga hänsyn till denne mindre bemediade och brottslige person, så att man anställer och påskyndar ransakning så fort som möjligt, såvida nödig utredning derigenom ej utestänges. Jag tror därför icke att den tid, som i lagförslaget är angifven, nemligen 10 dagar på landet och tre i stad, skall vara för kort.

Med afseende å den stränga polismagt som skulle genom förslaget läggas i vederbörandes händer, vill jag fästa uppmärksamheten på, att skilnaden är rätt obetydlig, om man jemför nuvarande praxis efter gällande lag. Men deremot är behöivet af en bättre brottmålslag väsentligen större för landet än för städerna. I städerna torde det icke vara särdeles svårt att med de bestämmelser om polismyndighet, som nu finnas stadgade, upprätthålla den allmänna ordningen. Värre är förhållandet på landsbygden. I det fallet lefva vi derstädes nästan i ett rättslöst tillstånd då, många gånger både våld å person och inbrott få försiggå, utan, möjlighet att kunna med nödig skyndsamtet efterspana och befordra den brottslige till straff. Jag tror således, att om man i något fall lagt en större magt i myndigheternas händer eller gjort det lättare för dessa myndigheter att komma till rätta med brottslingar, är ett sådant förhållande af stort gagn åtminstone för landsbygden. Då jag således öfvervägt förslagets såväl fördelar som brister, har jag icke kunnat för min del finna annat än att fördelarne äro större, och därför kan jag icke förkasta förslaget.

Om nu för förslagets fall i Kammaren fins majoritet, skulle jag för min del hemställa, att man icke afslår hela lagförslaget, utan, om man har några anmärkningar emot vissa paragrafer att göra, kan man framställa dessa, då paragraferna under öfverläggningen förekomma, och då förkasta dem som äro oantagliga, på det att regeringen sedan måtte veta emot hvilka paragrafer anmärkningar varit att göra af en verklig majoritet i Kammaren.

Jag hemställer för min del om bifall till Utskottets förslag.

Herr Danielson: Det låter verkligen, som om det nu föreliggande lagförslaget skulle af Kammaren afslås. Jag kan icke underlåta att dervid yttra några ord. För mig hafva icke de anmärkningar, som gjorts emot förslaget, varit af den betydelse, som de i allmänhet ansetts hafva. Jag tycker mig finna, att det förevarande förslaget icke är någonting annat än hvad som nu tillämpas och att man således lagstiftar för förhållanden, som verkligen förefinnas.

Här har vidare talats om att man genom denna lag skulle komma att förtrycka de mindre välklädda och dem som befinna sig i knappare omständigheter. Detta kan jag icke finna vara förhållandet, ty är denne man en redbar medborgare, så är han likväl skyddad som någon annan. Lagförslaget bringar ordning i samfundsförhållanden och skyddar redbara medborgare, vare sig de äro förmögna eller endast hafva att lita till sitt eget kroppsarbete.

Man har också sagt, att det icke vore skäl att lagstifta för endast en del af rättsprocesser, utan att det vore bättre att vänta dermed tills vi finge de öfriga delarne af Lagberedningen utarbetade. Detta

torde dock medföra stora svårigheter, ty, såsom man antydt, skulle detta arbete blifva så vidtomfattande, att det icke kunde under en riksdag slutbehandlas och afgöras, hvilket naturligtvis vore nödvändigt, om man vill nå det mål, hvartill man syftar. Jag skall icke ingå i förslagens detaljer, ty derom har talats så mycket förut, men mig förefalla förslagens goda egenskaper vara långt öfvervägande dem, som man klandrat. En och annan anmärkning kan visserligen göras emot förslaget, men säkert är, att om man afslår detsamma, så vinner man icke så synnerligt mycket derpå, ty då Lagberedningen efter många års arbete på denna lag slutligen framlagt densamma, Kongl. Maj:t och Högsta Domstolen förordat den, och Första Kammaren redan antagit lagen, så kan jag icke annat än yrka bifall till den nu föreliggande lagen om rättegången i brottmål. Herrarne skola naturligtvis tala om, att genom detta förslag man inskränker den personliga friheten, men det är en sak, som kan ses från flera synpunkter.

Då jag, såsom jag sagt, anser att denna lag skyddar hvarje medborgare, hvilket naturligtvis är samhällets pligt, så får jag för min del rösta för bifall till Utskottets förslag och hoppas att Andra Kammaren icke vill påtaga sig ansvaret för ett afslag.

I detta anförande instämde Herr *Dieden*.

Herr Magnusson: Jag får tillkännagifva, att jag kommer att rösta för Utskottets förslag. Jag gör det därför, att det ser ut som om enighet icke skulle kunna vinnas i någon enda punkt af det nu föreliggande betänkandet.

Jag tror det vore godt, om man ännu en gång kunde få diskutera frågan i Kammaren, och att det kunde vara tillräckligt, om man finge den antagen vid nästkommande riksdag. Det vore då också fördelaktigt, om vi kunde få in Herr Waldenström i Lag-Utskottet, så att man finge bättre svenska i lagen.

Herr Berglöf: Lag-Utskottets högt ärade vice ordförande har sagt, att det vore en allmän önskan att få en ny rättegångsordning till stånd, och uttryckt sin förvåning deröfver att, då regeringen nu framlagt en del af förslaget till ny rättegångslag, man genast är färdig att klandra förslaget. För min del har jag visst icke velat uttala något klander och jag är öfvertygad att icke heller de öfriga, som uttalat sig emot förslaget, velat klandra regeringen därför att den framlagt detta förslag, ty därför böra vi vara regeringen tacksamme. Man måste anse de anmärkningar, som här blifvit uttalade, såsom inlägg i denna viktiga fråga och såsom försök att göra lagen så bra som möjligt. Jag föreställer mig nemligen att, om förslaget nu faller, de anmärkningar, som här blifvit framställda, kunna vara till gagn, då lagförslaget å nyo behandlas. Jag anser därför att anmärkningarna — icke klandret — äro af beskaffenhet att böra beaktas, innan klubban faller. Om man nu afslår lagen, hvad förlorar man väl derpå? Icke något annat, än att frågan kommer att hvila ett eller annat, år och detta kan så mycket mindre verka skadligt, som de öfriga delarne

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

af förslaget till rättegångsväsendets ombildande säkert ännu några år komma att låta vänta på sig. Kan det då vara ur vägen, att äfven föreliggande förslag får ligga till sig och ännu en gång öfverses? Mig synes det icke vara något ondt deri, utan snarare lända till fromma för förslaget. På dessa grunder och de skäl jag förut anfört anhåller jag få vidhålla mitt förra yrkande.

Herrar *J. V. Lindh, Lilienberg* och *Hansson* förenade sig häruti.

Herr Hedin: Det talades här nyss om det ansvar, Kammaren skulle ikläda sig genom ett afslag å detta lagförslag, men för min del tror jag att det ansvaret skall blifva så mycket lättare att bära, hvad åsigt man än har i sjelfva saken, som här icke kan vara fråga om annat än ett kort uppskof. Samme talare yttrade äfven angående förslaget, att detsamma vore baserad på den grundsatsen, att det skyddade den redbare mannen, och att detta vore hufvudskälet, hvarför han ville antaga detsamma. Det må vara, men lagen bör skydda äfven *den redlige man*, som af illviljan eller afundsjukan anklagas för brott och som enligt redan gällande och enligt de nu föreslagna bestämmelserna kan utan vidare inmanas i häkte, hvarigenom han måhända för sin återstående lifstid kan komma att få bära ett outplånligt märke, huru oskyldig han än är och huru fullständigt han än blifvit frikänd. Den ärade talaren yttrade vidare, att den fattige vore genom detta lagförslag lika väl skyddad som den rike, men, Herr Talman, det vågar jag påstå att den förre icke är. Detta inser man lätt genom att läsa 3:dje paragrafen i 3:dje kapitlet, ty der är en tydlig skilnad gjord till skada för den, som icke har något stadigt hemvist, hvilken bestämmelse för öfrigt kan godtyckligt tolkas. Definiera för mig hvad för säkerhet det finnes för den fattige och arbetaren, som under svåra och arbetslösa tider vandrar från den ena delen af landet till den andra för att söka arbete, att han icke kan förklaras sakna stadigt hemvist och häktas, om han beskylls för brott, äfven om särskild anledning ej förekommer att tro, det han vill undandraga sig domstols undersökning eller undanrödja några bevisningsmedel, hvarigenom brottets uppdagande skulle underlättas. Det är denna olikhet inför lagen jag icke vill gå in på.

En ärad representant för Kristianstad har sagt, att det här endast vore fråga om en kodifikation af vissa lagbestämmelser i rättegångsväsendet, som redan finnas, men om så är förhållandet, kan det då vara någon brådska att på detta sätt taga endast en liten del, utbruten från ett helt, hvilket man allt för väl behöfver skåda i ett sammanhang för att kunna erhålla en öfverblick deraf? Han har vidare uttalat den i sanning förunderliga satsen, att det här i lagen — i en *häktningsslag* — icke alls skulle vara någon fråga om den personliga friheten, och att embetsmannansansvaret ej har med denna sak att göra. Att likväl häktningsslagen angår den personliga friheten, lär vara sjelfklart. Och att brister i vare sig lagbestämmelserna om embetsmannansansvar, eller i tillämpningen af dessa bestämmelser, eller

båda delarne, minska garantin mot de betänkligheter och missbruk, jag befarade, är ej mindre klart.

Jag är ledsen öfver att jag icke hann in i Kammaren, när vice ordföranden i Lag-Utskottet yttrade sig, men jag antager att, innan vi kommit till sista punkten af detta betänkande, jag skall hafva fått del af Kammarens stenografiska protokoll och deraf hafva erhållit upplysning om hvad han yttrat och jag hoppas då ytterligare få vexla några ord med honom.

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Med Herr Hedin instämde Herr *Gust. Ericsson*.

Herr Waldenström: Hvad jag tog mig friheten anmärka med afseende å den formella sidan af föreliggande lagförslag har gifvit flere talare anledning, om icke precis till gendrifvande, likväl till något som mycket liknar ett utfall emot mig, om jag så får kalla det. Det är kanske ett något för hårdt uttryck, jag nu begagnat, men jag kan icke i hast finna på något lämpligare.

Hvad nu den af mig anmärkta tydligheten angår, så är det ju bekant, att det allmänt klagas öfver, att våra lagar äro otydliga och att den föreliggande lagen visst icke utgör något undantag i detta afseende har i synnerhet min granne här till venster genom sitt anförande visat. Herr Thomassons anförande, som skulle vara ett försök till förklaring af sammanhanget mellan 10 och 13 §§ af första kapitlet, visade också, huru både behöfligt och lätt det vore att ändra ordalagen i dessa paragrafer så, att meningen blefve fullt tydlig. Jag kan för öfrigt meddela Herr Thomasson, att jag visst icke är den ende i Kammaren, som icke förmått att fatta detta sammanhang, ty af alla dem, som jag frågat härom, har ingen enda kunnat fullt nöjaktigt göra reda derför; och jag gratulerar verkligen Herr Thomasson och hans likar till det öfverlägsna förstånd, som gör att de icke inse, att här är något, som behöfver förtydligas. Såsom jag i mitt förra anförande yttrade, skall en lag tjena till efterrättelse icke endast för domaren, utan äfven för gemene man, och därför bör den skrivas så, att en person med vanlig bildning och vanligt hufvud — och det tror jag mig ega — kan förstå densamma utan att behöfva vända sig till en jurist för att få den öfversatt på vanlig svenska.

Hvad språket i våra lagar angår, är den af mig uttalade klagan också mycket vanlig. Jag har förnt hört den uttalas här i Kammaren och jag finner densamma fullt berättigad äfven i afseende på föreliggande förslag. Jag tror mig också ega så pass mycken insigt i svenska språket, att jag vågar påstå, att de anmärkingar, jag här gjort emot språket i den nu föreslagna lagen, icke kunna gendrifvas från svensk språklig synpunkt. Men då jag väl vet, att vid lagars skrivande svenska språkets behandling alltid ansetts såsom en obetydlighet, har jag icke trott mig på mitt yttrande böra bygga något yrkande, hvilket jag också i mitt förra anförande uttryckligen förklarade. Hvad deremot här i Kammaren under diskussionen yttrats beträffande sjelfva innehållet i förslaget har varit fullt tillräckligt att öfvertyga mig om, att detsamma icke är tillfredsställande. Framstående

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

både teoretiska och praktiska jurister hafva nemligen här gjort så grava anmärkningar, att jag verkligen icke kan inse, huru man skall komma ifrån dem.

Herr Danielson yttrade, att då det föreliggande förslaget blifvit af Lagberedningen utarbetadt, af Kongl. Maj:t framlagd, af Högsta Domstolen godkänt och af Första Kammaren antaget, så skulle Andra Kammaren iklåda sig ett drygt ansvar genom att nu afslå detsamma. Jag ber att till upplysning för Herr Danielson om Högsta Domstolens tankar i detta afseende få meddela att, förutom det att inom densamma högst graverande anmärkningar blifvit gjorda emot flera punkter i förslaget, hafva särskildt beträffande 2:dra kapitlet fyra af de sex justitieråd, som behandlat denna fråga, förenat sig om följande yttrande: "Då föreslagna nya stadgandena således icke syntes tillräddiga, hemställes, att 2:dra kapitlet icke måtte antagas utan en grundligare omarbetning, hvarigenom den dubbla befogenheten hos åklagaren och polismyndigheten samt möjligheten af kollision dem emellan blefve förebyggd". Jag föreställer mig, att man kan vara berättigad att fästa åtminstone något afseende vid ett sådant yttrande af vårt lands högsta dömande myndighet. På grund af alla dessa skäl skall jag förena mig med dem, som yrkat rent afslag å den föredragna paragrafen, och jag gör det så mycket hellre, som icke endast de teoretiska och praktiska jurister, som jag nyss nämnt, utan äfven nu sist en Konungens Befallningshafvande fullt tillräckligt ådagalagt behovet af hela lagförslagens omarbetning.

Häruti instämde Herrar *Ekman* och *Thermanius*.

Herr Ahlström: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande, som Herr Hedin nyss fälde, hvilket jag vill antaga berodde endast på en missuppfattning. Han yttrade nemligen, att § 2 mom. af tredje kapitlet innehölle, att en kringvandrande arbetare skulle kunna blifva häktad, såsom den der saknade stadigt hemvist, äfven om någon särskild anledning icke förefunnes, att han ämnade afvika. Detta är dock just motsatsen af hvad detta moment innehåller, nemligen att för der omnämnde ringare brott den må häktas, som icke har stadigt hemvist, *endast då* anledning förekommer att misstänka, det han ämnar afvika. Då detta Herr Hedins yttrande möjligen skulle kunna inverka på någon ledamots uppfattning angående frågan i dess helhet, har jag icke velat låta det få passera oanmärkt.

Öfverläggningen var slutad. Herr vice Talmannen gaf propositioner enligt de meningar, som förekommit, dels på godkännande af den föredragna paragrafen och dels på afslag å densamma; och förklarade Herr vice Talmannen sig anse röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef begärd och företogs enligt en nu uppsatt omröstningsproposition af följande lydelse:

“Den, som, i enlighet med Lag-Utskottets förslag i utlåtandet N:o 53, godkänner 1:sta § i 1 kapitlet af nu föreliggande lagförslag, röstar

Rörande förslag till lag angående vissa delar af rättegången i brottmål.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har paragrafen af Kammaren afslagits.“

Omröstningen utföll med 61 Ja mot 110 Nej; i följd hvaraf den ifrågavarande paragrafen afslagits.

Herr Thomasson erhöll härefter ordet och yttrade: Jag tillåter mig, med anledning af det beslut Kammaren fattat rörande första paragrafen, hemställa att vid föredragningen af de följande paragraferna de icke måtte uppläsas, utan endast deras ordningsnummer nämnas.

Efter det Kammaren bifallit denna hemställan blefvo samtliga återstående §§ 2—13 af första kapitlet äfvensom kapitlets *öfverskrift* af Kammaren afslagna.

2 kap.

§§ 1—3.

Afslagos.

§ 4.

Sedan denna paragraf blifvit till föredragning anmäld, anförde:

Herr Lundberg: Det i denna 4 § föreslagna stadgande, att “yppas hos domstol eller annan offentlig myndighet anledning, att brott, som hör under allmänt åtal, blifvit begånget, skall underrättelse derom skyndsamt meddelas den åklagare, som är behörig att åtala brottet“, anser, såsom väl innefattande åliggande för domstol att angifva brott, jag icke böra godkännas; och vid det jag nu erhållit ordet, begagnar jag tillfället att äfven tillkännagifva, dels att jag, i enlighet med hvad förut blifvit anmärkt, finner den i 7 § af detta 2:dra kapitel föreskrifna anmälan icke vara påkallad, och därför samma paragraf, om ock förevarande lagförslag i allmänhet antoges, böra derifrån utgå, dels ock anser det icke vara skäligt, att hvar och en, som misstänktes för brott och afvikit eller eljest icke kunde anträffas,

Rörande för- skulle, enligt 16 §, i de fall då häktning lagligen finge ifrågakomma, slag till lag allmänneligen efterlysas.

angående
vissa delar af
rättegången
i brottmål.
(Forts.)

Vidare yttrades ej. Den ifrågavarande paragrafen afslogs.

§§ 5—34.

Blefvo hvar efter annan afslagna likasom äfven

öfverskriften till andra kapitlet.

3 kap.

§ 1.

Afslogs.

§ 2.

Herr Lundberg yttrade: Den föredragna 2 § i 3 kap. har följande lydelse: "Är någon misstänkt för brott, som är ringare än i 1 § sägs, men hvarå dock straffarbete enligt lag följa kan, *skall* han tagas i häkte, der det skäligen kan befaras, att han eljest afviker eller undanskaffar gods, som genom brottet är åtkommet, eller genom undanrödjande af bevis eller annorledes hindrar målets utredning". Enär härigenom stadgas, att uti förevarande fall häktning, då den enligt 19 § 6 mom. i Kongl. förordningen den 16 Februari 1864 om strafflagens införande *må* ega rum, skulle ovilkorligen företagas, och derjemte ordalagen "genom undanrödjande af bevis eller egendom sakens tillbörliga utredning hindrar", förändrats till: "undanskaffar gods, som genom brottet är åtkommet, eller genom undanrödjande af bevis eller *annorledes* hindrar målets utredning", och då således föreslagna 2 § innehåller en väsentlig utsträckning af befogenheten till häktning, hvarför skäl icke anförts eller förekommit, anser jag för min del, att, om äfven i öfrigt lagförslaget antoges, 2 § borde ogillas, samt i stället för den och 1 mom. af nästföljande 3 § borde bibehållas första punkten af berörda 6 mom. i omförmälda förordning, så att i öfvensstämmelse dermed 2 och 3 §§ ändrades.

Vidare anfördes icke. Paragrafen afslogs.

§§ 3—36.

Blefvo jemväl afslagna äfvensom *tredje kapitlets öfverskrift* samt *rubriken och ingressen* till lagförslaget.

Slutligen förklarades Utskottets i *punkten 1* gjorda *hemställan* Rörande för-
hafva blifvit genom Kammarens i ämnet redan fattade beslut besvarad. *slag till lag*

Punkten 2.

Afslogs.

Härefter åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

*angående
vissa delar af
rättegången
i brottmål.
(Forts.)*